

Obsah

AKTUALITY

Ze zasedání Výkonného výboru KA ČR.....	2
Květnový slib nových auditorů.....	2
Průzkum využití IFRS auditory.....	3
Prioritní vzdělávací téma pro rok 2014.....	3
Odborná konference a slavnostní večer k 20 letům auditorské profese v ČR.....	5
Setkání prezidentů komor auditorů ze států Visehradské čtyřky.....	10

TÉMA ČÍSLA – FINANČNÍ NÁSTROJE

Co je to finanční nástroj aneb trochu teorie nikoho nezabije a strach z neznámého (Milan Zelený).....	11
Zveřejnění informací o finančních nástrojích v účetní závěrce (Jan Brabec).....	16
Reálná hodnota a její ověření auditorem (Jan Zedník).....	19
Zajišťovací účetnictví (Petr Přecechtěl).....	23
Zajišťovací účetnictví podle německého práva (David Trytko).....	26
Změny v účtování finančních nástrojů (Michaela Kubýová).....	28

NA POMOC AUDITORŮM

K vybraným otázkám právního postavení a činnosti kárné komise KA ČR (Milan Cigánek).....	31
--	----

e-příloha Auditor 6/2013

OBSAH

- Právo
- Zaznamenali jsme

Toto číslo vyšlo **4. 7. 2013**
Uzávěrka pro příjem podkladů
pro další číslo je **9. 9. 2013**

Finanční nástroje a IFRS

Michaela
Kubýová

Tomuto tématu se věnuje nejen číslo časopisu, které máte v ruce, ale i nově sloučený Výbor pro IFRS a finanční instituce KA ČR. Vzhledem ke skutečnosti, že finanční instituce v České republice v převážné většině připravují finanční výkazy dle IFRS, je sloučení původního podvýboru pro IFRS a podvýboru pro finanční instituce logickým krokem.

Členové výboru jsou nejen zástupci auditorské profese, ale i České národní banky a Bankovní asociace. Naším cílem je umožnit výměnu informací a zkušeností a přispět k zajištění jednotného přístupu v oblasti implementace IFRS.

Dalším naším záměrem je podporovat aktivity směřující k širšímu přijetí IFRS v České republice a k eliminaci rozdílných účetních postupů. Zároveň se budeme podílet na připomínkování regulačních směrnic pro finanční instituce. V nejbližší době očekáváme vydání nové směrnice o kapitálové přiměřenosti (CRD IV).

Na jednání Výboru jsme také vyhodnotili výsledky průzkumu provedeného u auditorů formou dotazníku k IFRS na sněmu KA ČR v listopadu 2012. Zjištění, která z odpovědí vyplývají, najdete v tomto čísle časopisu. Specifikace preferencí týkajících se typů školení je důležitým zjištěním pro další práci Komory.

Zároveň doufám, že i zaměření tohoto čísla bude přínosem a stane se pro vás užitečnou pomůckou v oblasti finančních nástrojů a IFRS.

Finanční nástroje jsou obávaným strašákem a mnozí z nás

s tímto tématem raději nechtějí mít nic společného. Cílem tohoto čísla časopisu Auditor je upozornit na skutečnost, že finanční nástroje jsou všude kolem nás. Některé, jako například hotovost v naší kapse či zůstatek na našem běžném účtu, jsou nám více než milé. Finanční nástroje jsou však i komplexní instrumenty a chyby v jejich ocenění, vykázaní či nedostatky ve zveřejňovaných informacích by mohly vést k méně příjemným zážitkům auditorské praxe.

Čeká tu na vás nejen popis současné úpravy jak v českých, tak i v mezinárodních účetních předpisech, ale i několik praktických příkladů. Kromě užitečného upozornění na problematiku oblasti z pohledu auditora je zde uvedeno i stručné shrnutí požadavků na zveřejňování dle českých i mezinárodních účetních předpisů. Zároveň zde najdete postupy a praktické zkušenosti, které se mohou hodit při ověřování reálné hodnoty, a základní typy zajišťovacího účetnictví spolu s praktickými příklady zajišťovacích strategií.

Mohlo by se zdát, že v následujících článcích je obsaženo vše podstatné, co je potřeba znát v oblasti účtování a oceňování finančních nástrojů. Že to není pravda, poznáte v posledním článku, který popisuje plánované změny v této oblasti. Tyto změny budou zásadně měnit stávající principy a měly by být účinné od roku 2015. Jejich implementace tak určitě nebude jednoduchá a je nejvyšší čas se o tuto oblast začít více zajímat.

Přeji zajímavé čtení.

Michaela Kubýová

předsedkyně Výboru pro IFRS
a finanční instituce KA ČR

Ze zasedání Výkonného výboru KA ČR

Výkonný výbor se na svém zasedání, které se uskutečnilo 10. června, zabýval jak standardní agendou, tak aktuálními novinkami a činností jednotlivých výborů. Důležitým bodem jednání byly i informace o návrhu oblastí pro možnou spolupráci s Českým institutem interních auditorů (ČIIA).

Výkonný výbor schválil:

- návrh Výboru pro auditorské zkoušky na osvobození žadatelů od dílčí části auditorské zkoušky ve smyslu § 8 odst. 3 zákona o auditorech,
- návrh Výboru pro auditorské zkoušky na neosvobození žadatelů od dílčí části auditorské zkoušky ve smyslu § 8 odst. 3 zákona o auditorech,
- rozpočet pro překlad Sborníku, Zkušební řádu, vzorových zkoušek do angličtiny pro uznávání vybraných auditorských zkoušek ze strany ACCA,
- vyhlášení prioritního vzdělávacího

tématu „Rekodifikace občanského a obchodního práva“ na rok 2014,

- návrh na společné jednání se zástupci ČIIA v oblasti vzdělávání, metodiky, veřejného sektoru a prezentace profese,
- pololetní prémie pro zaměstnance KA ČR,
- udělení pamětních listů k 20. výročí založení KA ČR,
- předložený návrh Přiznání k dani z příjmu právnických osob za rok 2012.

Výkonný výbor dále projednal:

- návrh rozsahu vzájemného uznávání zkoušek složených na KA ČR a ICAEW,
- návrh pravidel pro stanovení znalců,
- návrh dokumentu Sedmero pro výběr auditora

a vzal na vědomí:

- zprávu o slibu nových auditorů,
- informace o IPSAS a vazbě na EPSAS,
- stanovisko k dotazům auditorů,

- připomínky k návrhům zákona o řídicím a kontrolním systému ve veřejné správě a o změně některých zákonů,
- informace z Rady pro veřejný dohled nad auditem,
- novinky z projednávání požadavků na neauditorské služby subjektů veřejného zájmu v evropské komisi JURI,
- informace o aktuálním počtu přihlášených na konferenci a oslavy k 20. výročí založení KA ČR,
- plnění rozpočtu KA ČR za leden až duben roku 2013,
- zápisy ze zasedání prezidia, výborů a komisí,
- zprávy ze zahraničních služebních cest,
- zápis ze zasedání NÚR,
- informace z Kárné komise,
- legislativní monitoring.

Jiří Mikyna

ředitel úřadu Komory auditorů ČR

Květnový slib nových auditorů

Slavnostní slib nových auditorů se uskutečnil 15. května v sídle Komory auditorů ČR.

Dle zákona č. 93/2009 Sb., o auditorech, a příslušných vnitřních předpisů Komory bylo podmínkou zápisu do seznamu auditorů složit deset, resp. jedenáct písemných zkoušek a zároveň splnit povinnou tříletou praxi asistenta auditora. Noví auditori přišli složit slib do rukou prezidenta Komory Petra Šobotníka tak, jak stanoví zákon.

Skládání slibu a předávání nových oprávnění se dále za Komoru zúčastnil člen Výkonného výboru a předseda Výboru pro správu profese Jiří Ficbauer.

Slib auditorů proběhl ve slavnostní atmosféře. Předáním oprávnění skončila formální část setkání a následovala neformální debata, ve které měli noví auditori příležitost sdělit si své dojmy a zážitky z náročné cesty za získáním auditorského oprávnění.

V tabulce uvádíme seznam nových auditorů, mezi nimiž je i jeden, kterému bylo umožněno složit slib z rodinných důvodů v jiném termínu.

Všichni přítomní zástupci Komory popřáli novým auditorům hodně úspěchů při výkonu auditorské

Příjmení a jméno	č. o.	Datum zápisu	Zaměstnavatel
Ing. MALÁŠEK Radek	2295	15.04.2013	RS AUDIT, spol. s r.o.
Ing. KREJČÍ Jan	2296	15.05.2013	VORLÍČKOVÁ PARTNERS Audit s.r.o.
Ing. HORÁKOVÁ LANDOVÁ Lenka	2297	15.05.2013	HAYEK, spol. s r.o., holding
Ing. DOSTÁLOVÁ Milena	2298	15.05.2013	VORLÍČKOVÁ PARTNERS Audit s.r.o.
Ing. HÝŽA Robin	2299	15.05.2013	OSVČ, praxi vykonával u auditora Ing. Jana Glatta – č. opr. 1023
Ing. HLAVÁČKOVÁ Ivana	2300	15.05.2013	OSVČ, praxi vykonávala u auditorské společnosti DILIGENS, s.r.o.
Ing. SAUER Jiří	2301	15.05.2013	Deloitte Audit s.r.o.
Ing. BÝMOVÁ Veronika	2302	15.05.2013	Deloitte Audit s.r.o.
Ing. LOŠŤÁKOVÁ Šárka	2303	15.05.2013	Ernst & Young Audit, s.r.o.
Ing. MRNKOVÁ Radka	2304	15.05.2013	OSVČ, praxi vykonávala u auditorské společnosti KPMG Česká republika Audit, s.r.o.
Ing. SÍČ Pavel	2305	15.05.2013	OSVČ, praxi vykonával u aud. společnosti Ernst & Young Audit, s.r.o.
Ing. MOTLOVÁ Jitka	2306	15.05.2013	KPMG Česká republika Audit, s.r.o.

profese, poděkovali jim za jejich názory, které se týkaly jak zkuškového systému, tak i praxe asistentů auditora. Jejich osobních názorů si vedení Komory velice váží a bude jich využívat při organizování další činnosti Komory, při tvorbě nových předpisů apod.

Všem novým auditorům blahopřejeme a přejeme hodně štěstí při vykonávání auditorské profese.

Libuše Šnajdrová
evidence auditorů KA ČR

Průzkum využití IFRS auditory

Na sněmu KA ČR v listopadu 2012 byl mezi účastníky distribuován dotazník k Mezinárodním standardům účetního výkaznictví (IFRS), jehož cílem bylo zjistit, jak jsou IFRS používány v praxi auditorů. Informace získané tímto průzkumem poslouží pro zkvalitnění podpory auditorů v oblasti IFRS ze strany komory. Komora považuje za důležité rozšířit nabídku vzdělávání v této oblasti vzhledem k rozšiřujícímu se okruhu účetních jednotek, které mohou pro sestavení účetních závěrek používat právě IFRS.

Výsledky průzkumu

Získali jsme 145 vyplněných dotazníků. Z dotazníků vyplynulo, že 37 % (tj. 54) dotazovaných auditorů nepracuje při své práci s IFRS, 42 % (tj. 61) dotazovaných auditorů pracuje s IFRS nepravdělně a pravidelně používá IFRS 21 % (tj. 30) dotazovaných auditorů, viz grafy na následující straně.

Největší skupinu dotazovaných osob tvořily OSVČ 49 % (celkem 71) a auditori z menších auditorských společností do 10 osob 37 % (celkem 54). Auditori z velkých společností nad 20 osob tvořili 10 % dotazovaných (celkem 15).

Následující data se týkají pouze auditorů, kteří při své práci používají IFRS (pravidelně i nepravidelně).

Z informační části dotazníku je zřejmé, že při auditu dle IFRS využívají auditori jednak standardy vydané přímo IASB (a to 37 % dotazovaných) a jednak standardy zveřejněné na internetových stránkách Evropské komise přijaté pro použití v EU (56 %). Jiný zdroj používá 7 % dotazovaných auditorů.

Na webu KA ČR využívají a vyhledávají auditori v souvislosti se svou prací především Metodickou pomůcku pro audit společností připravujících účetní závěrku dle IFRS (27 %), Aktuality z IFRS (21 %), IFRS přijaté pro použití v EU (20 %),

Vzdělávání

Prioritní vzdělávací téma pro rok 2014

Výkonný výbor vyhlásil, na návrh Výboru pro KPV, na svém jednání prioritní vzdělávací téma pro rok 2014 a stanovil rozsah a lhůtu pro jeho splnění.

Téma: **Rekodifikace občanského a obchodního práva**

Rozsah: 16 hodin

Lhůta pro splnění: do 31. 12. 2014

Do splnění účasti na prioritním tématu se započítává i absolvování seminářů věnovaných rekodifikaci, které se již v průběhu roku 2013 konaly nebo ještě konat budou. Jde o následující semináře.

1. pololetí 2013:

Nový občanský zákoník – základní přehled změn po rekodifikaci

termín: 28. 1. 2013

místo konání: Praha

rozsah do KPV: 8 hod.

termín: 7. 2. 2013

místo konání: Brno

rozsah do KPV: 8 hod.

Nový občanský zákoník – věci, nemovitosti, věcná práva

termín: 28. 5. 2013

místo konání: Praha

rozsah do KPV: 8 hod.

termín: 18. 6. 2013

místo konání: Brno

rozsah do KPV: 8 hod.

2. pololetí 2013:**Nový občanský zákoník****– závazkové a smluvní právo**

termín: 26. 9. 2013

místo konání: Praha

rozsah do KPV: 8 hod.

termín: 3. 10. 2013

místo konání: Brno

rozsah do KPV: 8 hod.

Rekodifikace práva společnosti –**– novinky v úpravě s.r.o a a.s.**

termín: 3. 12. 2013

místo konání: Praha

rozsah do KPV: 8 hod.

termín: 10. 12. 2013

místo konání: Brno

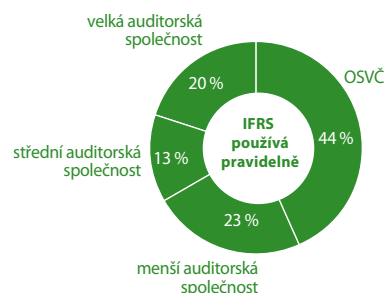
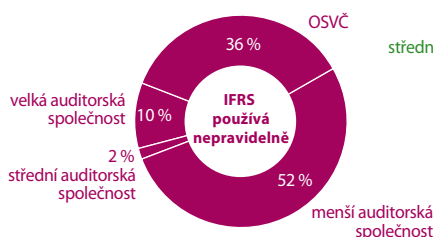
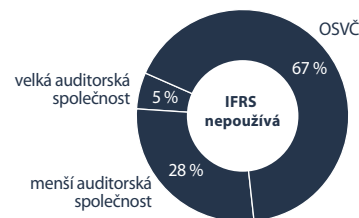
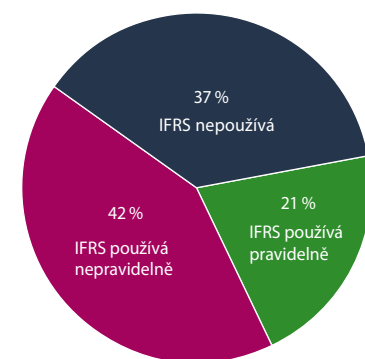
rozsah do KPV: 8 hod.

Do nabídky vzdělávání pro rok 2014 budou zařazeny další termíny seminářů týkajících se rekodifikace občanského a obchodního práva tak, aby bylo možno splnit požadavek na absolvování 16 hodin tohoto prioritního tématu.

Celková roční povinnost KPV v rozsahu 40 hodin za rok se vyhlášením prioritního tématu nemění. Účast na seminářích představujících splnění prioritního tématu se do tohoto počtu započítává.

Iva Julišová

oddělení vzdělávání KA ČR

Využití IFRS při práci auditora

menší auditorská společnost: 1 – 10 auditorů a dalších zaměstnanců
střední auditorská společnost: 11 – 20 auditorů a dalších zaměstnanců
velká auditorská společnost: nad 20 auditorů

Příklad účetní závěrky sestavené dle IFRS (17 %) a 15 % dotazovaných web KA ČR nepoužívá.

V oblasti dalšího vzdělávání projevili dotazovaní auditori největší zájem o školení pořádaná KA ČR – do jednoho dne (38 %) a vícedenní školení KA ČR (20 %), zbývajících 42 % má stejný zájem o klubové večery KA ČR (9 %), samostudium (11 %), e-learning (9 %) a ostatní způsoby vzdělávání (13 %).

Tematická zaměření školení, která by auditori uvítali, se různila, přičemž nejvíce opakovanými návrhy byly především školení zaměřená na srovnání českých účetních předpisů a IFRS, aktuality z IFRS a školení na jednotlivé standardy s praktickým řešením příkladů.

S ohledem na výsledky dotazníkového šetření jsme připravili soupis plánovaných školení KA ČR, která se tematicky zabývají nebo dotýkají právě problematiky IFRS. Jedná se především o následující:

- **Audit účetní závěrky sestavené dle IFRS**

(seminář KA ČR v rámci

dotazního programu ve spolupráci se Světovou bankou – podzim 2013)

- **Audit konsolidované účetní závěrky**

(seminář KA ČR v rámci dotazního programu ve spolupráci se Světovou bankou – podzim 2013, okrajově se dotýká IFRS problematiky)

- **Hlavní rozdíly mezi IFRS a českými účetními standardy** (e-learningový kurz KA ČR)

Pro další informace o termínech školení a připravovaných kurzech sledujte www.kacr.cz.

Dotazníky zpracovalo oddělení metodiky KA ČR a toto shrnutí připravila Dagmar Palková, vedoucí tohoto oddělení. Děkujeme všem respondentům za jejich čas strávený dotazníkovým šetřením, jehož výsledky budou využity komorou jak při přípravě vzdělávacích akcí, tak v práci odborných výborů KA ČR.

Odborná konference a slavnostní večer k 20 letům auditorské profese v ČR

U příležitosti 20. výročí svého vzniku uspořádala Komora auditorů ČR ve čtvrtek 13. června odbornou konferenci a slavnostní večer. V červnu také vydala publikaci s názvem *Auditorská profese v České republice* určenou zejména širší odborné veřejnosti, která kromě článků osvětlujících činnost auditorů rekapituje uplynulých 20 let.

Z odborné konference

Konference s názvem *Dvacet let auditorské profese v České republice* se konala v Kongresovém centru České národní banky v Praze.

Konferenci zahájil a účastníky přivítal prezident Komory auditorů Petr Šobotník. Samotný program konference, kterou moderoval Ladislav Mejzlík, první viceprezident KA ČR, byl rozdělen do tří panelů.

V rámci prvního panelu, zaměřeného na **regulaci auditorské profese**, vystoupili Ladislav Minčič, 1. náměstek ministra financí, Jiří Rusnok, prezident Rady pro veřejný dohled nad auditem (RVDA), a Petr Šobotník, prezident Komory auditorů ČR.

Ladislav Minčič se ve svém vystoupení zaměřil na novelu zákona o auditorech, která má předpokládanou účinnost od 1. ledna 2014. Pozornost věnoval také revizi směrnice Evropské komise o povinném auditu. Zmínil se o rekodifikaci občanského a obchodního práva a jejím vlivu na další zákony.

Jiří Rusnok popsal postavení, strukturu a poslání Rady pro veřejný dohled nad auditem. Uvedl, že komora letos splní požadavek zákona a kontrolou kvality projdou všichni registrovaní auditoři. Dále hovořil o změnách, které nás v oblasti kontroly kvality čekají. Věnoval se také kontrolám v oblasti vzdělávání organizovaném KA ČR. Na závěr se zmínil o tom, v čem spočívá mezinárodní spolupráce s orgány dohledu z EU a ze třetích zemí. Uvedl, že se zvažuje vytvoření informačního systému, v němž by se uveřejňovaly výsledky kontrol kvality zhruba 20 největších auditorských společností.

Petr Šobotník se v úvodu zaměřil na českou ekonomiku z pohledu auditora a na to, jaký má její stav vliv na provádění auditů. Popsal, jaká je členská základna

KA ČR a jak vypadá auditorský trh v České republice. Věnoval se také obsahu strategie Komory auditorů a postavení KA ČR ve společnosti.

Ve druhém panelu, jenž obsahoval **ohlédnutí za uplynulými 20 lety auditorské činnosti**, k účastníkům promluvili Libuše Müllerová, členka Výkonného výboru KA ČR, a Jiří Nekovář, prezident CFE, organizace sdružující daňové poradce v Evropě.

Vystoupení Libuše Müllerové bylo přehledem vývoje auditorské profese od začátků do současnosti z různých úhlů pohledu. Zmínila vývoj legislativy, profesní organizace, osoby ve vedení Komory auditorů, vývoj členské základny aj. Na závěr své prezentace požádala o krátké vystoupení k začátkům Komory auditorů jednoho ze spoluzakladatelů a bývalého prezidenta komory Ladislava Langra, který doplnil, že vůbec první profesní organizací ještě před Uníí auditorů byla Unie účetních. Ta však působila jen několik měsíců.

Jiří Nekovář hovořil o spolupráci Komory daňových poradců ČR a Komory auditorů ČR a o práci v koordinačním výboru pro daně. Dále také o požadavcích kladených na daňové poradce, o roli komory při správě profese a o úloze Komory daňových poradců ČR v legislativním procesu.

Aktuálními otázkami profese v evropském kontextu se ve třetím panelu zabývali Vladimír Tomšík, viceguvernér České národní banky (ČNB), Ondrej Baláž, prezident Slovenské komory auditorů (SKAU) a Petr

Kříž, zastupující prezident Federace evropských účetních (FEE).

Vladimír Tomšík úvodem svého vystoupení uvedl aktuální praktické zkušenosti ČNB s auditem. Věnoval se novele zákona o auditorech a hlavním připomínkám ČNB k této novele. Popsal také postoj ČNB k reformě auditu na evropské úrovni (směrnice, nařízení) a zmínil organizaci dohledu na evropské úrovni. Hovořil také o otázce práva ČNB nahlížet do spisu auditora a ocenil spolupráci ČNB s Komorou auditorů.

Ondrej Baláž se ve svém vystoupení zaměřil na historii a současnost auditorské profese ve Slovenské republice. Uvedl, jaké jsou podmínky pro jmenování auditora, a hovořil o veřejném dohledu na Slovensku, který vykonává Úřad pro dohled nad výkonem auditu.

Podtitulem vystoupení Petra Kříže byl Pohled auditora nejen z bruselské perspektivy. Zaměřil se na legislativní proces v Evropské unii. Hovořil o stavu legislativního procesu týkajícího se auditu, ale i o revizi Čtvrté a Sedmé směrnice o účetnictví.

*Prezentace vystupujících jsou na webových stránkách komory v uzavřené části pro členy. Na webu komory je k dispozici také publikace **Auditorská profese v České republice v PDF.***

Konference se zúčastnilo přes 120 posluchačů. Účast na konferenci bude auditorům započítána do KPV ve výši 5 hodin.

V prvním panelu na konferenci vystoupili s příspěvky k regulaci profese Ladislav Minčí (vlevo nahoře), Jiří Rusnok (vpravo nahoře), Petr Šobotník (vlevo dole). Druhý panel zahájila rekapitulací uplynulých 20 let Libuše Müllerová.

Ve druhém panelu dále vystoupil Jiří Nekovář (vlevo nahoře). Ve třetím panelu vystoupili k aktuálním otázkám profese v evropském kontextu Vladimír Tomšík (vpravo nahoře), Ondřej Baláz (vlevo dole) a Petr Kříž.

Ze slavnostního večera

Návštěvníky ve Smetanově síni Obecního domu v Praze přivítal Ondřej Havelka, který také první část večera moderoval. Poté předal slovo prezidentovi komory Petrovi Šobotníkovi. Prezident poděkoval všem, kteří pracovali a pracují pro komoru. Zvláště poděkoval těm, kdo pracovali pro komoru po řadu let od jejího vzniku a z nichž někteří pro ni pracují dodnes. Jsou mezi nimi profesorka Libuše Müllerová, profesor Vladimír Pilný, Ladislav Langr, Bohuslav Poduška a Jiří Vrba. První tři jmenovaní na pódiu převzali od prezidenta pamětní listy. Jiří Vrba a Bohuslav Poduška, kteří se nemohli oslav

zúčastnit, si je převezmou dodatečně. Petr Šobotník zároveň na pódiu popřál prvnímu prezidentovi komory Vladimíru Pilnému k jeho letošním pětadesátinám.

Následoval hudební program večera, a to nejprve vystoupení Ondřeje Havelky a jeho Melody Makers s názvem Perly swingu ve Smetanově síni. Poté se návštěvníci přesunuli do Sladkovského sálu, kde zahrála slovenská skupina The Backwards hity legendární skupiny Beatles.

Lenka Velechovská

Setkání prezidentů komor auditorů ze států Visegrádské čtyřky

Ve dnech 29.-31. května se uskutečnilo již třinácté setkání prezidentů komor auditorů ze států Visegrádské čtyřky. Jeho hostitelem byla tentokrát Slovenská komora auditorů (SKAU) a jako místo konání zvolila hotel Tri studničky v Demänovskej doline.

Polskou komoru auditorů (KibR) na jednání zastupovala členka Národní rady Kibr Maria Rzepnikowska a prezident Józef Król, následně vystřídaný členem Národní rady KibR Krzysztofem Burnosem. Viceprezident Ferenc Eperjesi byl reprezentantem maďarské komory auditorů (MKK, dříve MKVK). Komoru auditorů České republiky zastupovali prezident Petr Šobotník, první viceprezident Ladislav Mejzlík a viceprezident Stanislav Staněk. Hostitelská země měla nejsilnější zastoupení, kromě prezidenta Ondřeje Baláže se zúčastnili členové prezidia komory Ružena Straková, Štefan Fabian, Ján Štelbacký a Luboš Vančo, předseda dozorčí rady Milan Peťko a předseda disciplinární komise Jozef Škultéty. Jako host se prvního diskusního bloku účastnil také Petr Kříž, zastupující prezident FEE.

Program byl rozdělen do tří tematických bloků:

- Strategické směřování auditorské profese
- Profesionální vzdělávání a kontrola kvality
- Malé a střední auditorské praxe – malé a střední podniky

V prvním bloku byly prezentace i diskuse soustředěny na aktuální otázku navrhované reformy regulace auditu na úrovni Evropské unie. Zatímco komory, jako profesní organizace, se většinou shodují ve svém postoji k těmto návrhům, přístup vlád jednotlivých států je odlišný. Zdá se, že pozice české a slovenské vlády je nejbližší názorům profese, zatímco v Polsku a Maďarsku jsou rozdíly větší. V Polsku je na národní úrovni v některých oblastech prosazována regulace přísnější, než je diskutovaný návrh Evropské komise (povinná rotace, povinná výběrová řízení). Další diskusi vyvolala i prezentace strategie KA ČR.

Systém profesního vzdělávání auditorů se mnohde jeví jako přísnější než současný systém aplikovaný KA ČR. V Maďarsku je provozován kreditní systém, kde auditori dokládají absolvování vzdělávání sběrem kreditů, přičemž část kreditů musí být za vzdělávání organizované

komorou, část pak může být i za školení absolvované u jiných vzdělávacích institucí. Na Slovensku je auditorům uznáváno vzdělávání pouze od komorou certifikovaných dodavatelů, kteří splňují podmínky SKAU pro vzdělávání. E-learning je obecně považován za důležitý nástroj vzdělávání a lze očekávat jeho stále širší uplatnění.

Systém kontroly kvality se v jednotlivých zemích liší zapojením veřejného dohledu. Zatímco na Slovensku je kontrola prováděna jak veřejným dohledem, tak komorou, a dochází tak k určitému překryvu, v Polsku je profese z hlediska kontroly rozdělena na část kontrolovanou veřejným dohledem (auditoři subjektů veřejného zájmu) a část kontrolovanou komorou. Zajímavé je, že v Polsku u kontrol provedených veřejným dohledem je procento kontrol se zjištěnými nedostatky mnohem vyšší než u kontrol provedených komorou.

Velmi pozitivně byla hodnocena setkání dozorčích komisí uskutečněná v nedávné minulosti a všechny komory projeví zájem v této spolupráci pokračovat.

V rámci diskuse o auditu malých a středních podniků panovala shoda v názoru, že zvyšování limitů pro povinný audit by mělo velmi negativní vliv na profesi. V zásadě zde platí, že čím větší je ekonomika, tím vyšší jsou limity pro povinný audit. Byť jsou tedy tyto limity v každém ze čtyř zúčastněných států nastaveny různě, jsou vždy považovány za poměrně vyvážené. Dokládá to tak potřebu národní úpravy v této oblasti a nesmyslnost snahy sjednotit limity pro celou Evropskou unii.

Velká diskuse následovala po prezentaci Krzysztofa Burnose o auditu malých a středních podniků v Polsku. Polsko dosud nezavedlo ISA s tím, že jejich použití je považováno za problematické právě v sektoru malých a středních podniků. Ostatní komory preferují plošné použití ISA a využití dalších metodických pomůcek pro uplatnění v tomto sektoru.

Setkání v roce 2014 bude hostit Maďarsko. Viceprezident Ferenc Eperjesi zmínil snahu uspořádat toto setkání přímo ve Visegrádu.

Stanislav Staněk
viceprezident Komory auditorů ČR

Co je to finanční nástroj aneb trocha teorie nikoho nezabije a strach z neznámého

Milan Zelený

Účtování finančních nástrojů patří jednoznačně k těm nejzajímavějším oblastem, ale zároveň budí i největší respekt. Je to dáno pravděpodobně celkem přirozeným strachem z neznáma, neboť ne každý podnikatel potřebuje k vykonávání svých aktivit uzavírat forwardové smlouvy, eventuálně různé swapy, opce nebo dokonce jejich kombinace.

Tímto článkem se pokusím alespoň trochu eliminovat tento strach z neznámého a z toho, že účtování o složitých finančních nástrojích nezvládneme, a tím pádem můžeme něco pokazit. První, čím můžeme začít, je konstatování, že finanční nástroje dnes používá při podnikání úplně každý a ve valné většině nejde o nijak složité instrumenty. Vezměme si například peníze – hotovost. Toto je nejběžnější finanční nástroj a přitom ten nejdůležitější. V peněžních jednotkách totiž v účetnictví vyjadřujeme zobrazení jakékoliv transakce nebo jiné události či skutečnosti. Účtování hotovosti přitom nečiní nijak zvláštní potíže, dokonce ani účetním začátečníkům. Vezmeme si bankovní výpis, případně peněžní deník a do hlavní knihy zaneseme změny hotovosti. U peněz v cizí měně musíme hlídat přepočtení směnným kurzem, ale ani tato operace zpravidla nečiní vážnější obtíže.

Dalším finančním nástrojem rutinně používaným téměř každým podnikatelem jsou obchodní pohledávky. Jak to, že se jedná o finanční nástroj? Je to proto, že vyjadřují smluvní nárok věřitele inkasovat od dlužníka sjednanou částku v hotovosti. Vznikají jako protiplnění za dodávku zboží nebo služby. To ovšem nic nemění na tom, že jakmile dojde k dodání zboží, eventuálně služby, je kupující, který si sjednal odložení platby k datu splatnosti, ve stejném postavení jako dlužník vůči poskytovateli půjčky. Ukažme si to na jednoduchém příkladu.

Pan Smělý půjčil panu Švorcovi 1. srpna 10 000 Kč na dva měsíce. Půjčka je splatná 30. září. Pan Smělý panu Švorcovi naučtuje i úrok naběhlý za dva měsíce a dle smlouvy o půjčce bude inkasovat 30. září 10 100 Kč (úrok je splacen zároveň s jistinou).

Ke stejnému datu, tedy 1. srpna, pan Smělý, zdatný obchodník a uznávaný finanční poradce, poskytl poradenství panu Pomalému. Dle smlouvy o poradenských službách mezi pány Smělým a Pomalým má pan Pomalý za službu zaplatit také 30. září, a to částku 10 100 Kč.

Pan Smělý má tedy 2. srpna dvě pohledávky. A není mezi nimi žádný rozdíl. Obě reprezentují

smluvní nárok pana Smělého přijít 30. září a inkasovat 10 100 Kč. Z hlediska vymezení pojmu finančního nástroje není podstatné, jak smluvní nárok vznikl. Posuzujeme jen smluvní nárok jako takový.

Identifikovali jsme tedy další finanční nástroj, který je nám důvěrně známý a jehož účtování nám opět nečiní vážnější problémy. Zatím jsme se zaměřili na stranu aktiv neboli na finanční majetek. Celkem běžné finanční nástroje nalezneme ale i na straně závazků. A to i v případě, že nefinancujeme aktivity našeho podniku úvěrem. Zcela běžným reprezentantem finančních nástrojů na straně pasiv je obchodní závazek. Je to zrcadlově převrácený případ ve vztahu k obchodní pohledávce. Ze strany dlužníka jde o smluvní povinnost zaplatit protistraně v daném termínu určitou částku. Pan Pomalý z výše uvedeného příkladu tedy drží finanční nástroj (aniž o tom možná ví), který ho zavazuje uhradit svůj dluh 10 100 Kč.

Samozřejmě, že kromě uvedených příkladů celkem primitivních finančních nástrojů existuje plejáda dalších, se kterými se v praxi setkáváme o něco méně často. Čím méně se s nimi setkáváme, tím větší obavy budí nakládání s nimi v účetnictví. Ještě se umíme poprat s účtováním různých půjček a úvěrů od bank, kde většinou ve smlouvě nalezneme všechny informace nutné k vyrobění účetních zápisů. Jde zejména o smluvní úrok, poplatky za poskytnutí půjčky nebo úvěru, případně sankce za nedodržení smluvních podmínek. I když na okraj zde můžeme poznamenat, že účtování o sankcích již nemusí být zcela triviální.

Uvědomte si, že pro malé a střední podnikatele existují důležitější nástroje než ty finanční.

Kresba: Ivan Svoboda

Nejzákladnějším nepřítelem účetního jsou ovšem finanční nástroje, které se ze své podstaty „chovají nepředvídatelně“ – deriváty. Každý účetní nebo člen finančního týmu, natož pak auditor, někdy absolvoval školení o finančních rizicích a způsobech, jak jim čelit. Proto si ušetřím námahu a nebudu se pokoušet zde vysvětlit a popsat všechny forwardové nástroje, swapy, opce nebo dokonce jejich kombinace. Zájemce o tuto problematiku odkážu na odbornou literaturu nebo podobně tematicky zaměřené školení. Právě zajištění se před finančními riziky dalo vzniknout finančním derivátům. A to dokonce již velmi dávno – i zde platí okřídlené: „již staří Římané...“ Ale opusťme historii a pojďme se podívat, co pro podnikatele znamená nakládání s různými finančními nástroji z hlediska účetního vykazování.

Jak se liší pojetí v české účetní legislativě a v IFRS

Základním rozdílem mezi IFRS a českými předpisy v přístupu k problematice finančních nástrojů je absence jasného vymezení termínů a definic v českém účetnictví. Prováděcí vyhláška pro podnikatele používá termín „finanční majetek“. Nezahrnuje však do něj obchodní pohledávky. Navíc „finanční majetek“ není nikde ve vyhlášce ani v zákoně definován, takže jsme odkázáni na výčet v ustanoveních vyhlášky o obsahovém vymezení některých položek rozvahy. Již fakt, že předpis varuje nebohého čtenáře, že se zabývá jen něčím, a tudíž ne vše je postiženo, je lehce zneklidňující. Další past na účetního spočívá v tom, že výčet „některých položek rozvahy“ obsahuje kategorii „jiný finanční majetek“, kde kromě půjček a úvěrů účetní jednotka vykazuje i drahé kovy a kameny, případně předměty z nich vyrobené. Tiše předpokládáme, že nejde o obyčejné kameny, ale o drahé kameny, protože vykazovat mezi finančním majetkem dlažební kostky by bylo poněkud od věci. I tak mají drahé kovy a drahé kameny svým charakterem k finančním nástrojům poměrně daleko. Pokud není v legislativní úpravě vymezení pojmu dostatečně přesné, účetní si těžko může být jist, že mu ve výčtu položek finančního majetku jeho společnosti něco nechybí, nebo naopak nepřebývá. Zkrátka, jasná a srozumitelná definice by se zde rozhodně hodila a troufám si tvrdit, že většina odborné veřejnosti by ji velmi ocenila.

O něco lépe jsou na tom banky a jim podobné subjekty, u kterých v Českém účetním standardu pro finanční instituce č. 101 najdeme jak definici finančních aktiv, tak finančních závazků. Dobrá zpráva je, že mezi finančními nástroji nic jiného než finanční aktiva a finanční závazky nenalezneme. Takže se dvěma zmíněnými definicemi si finanční instituce vystačí. Další dobrou zprávou je, že definice ze standardu č. 101 jsou přejaty z IFRS, takže zde nevzniká podstatný rozdíl mezi naší úpravou pro finanční instituce a mezinárodními standardy. Do třetice je dobrou zprávou i to, že obě předchozí dobré zprávy se týkají i podnikatelů. Prováděcí

vyhláška pro podnikatele totiž v paragrafech 52 a 53 odkazuje na vyhlášku 501/2002 pro banky a jiné finanční instituce v případech, kdy prováděcí vyhláška pro podnikatele neřeší problematiku účtování derivátů.

Nakonec se zastavme u pojetí dle IFRS. Definici finančního nástroje najdeme ve standardu IAS 32: „Finanční nástroj je jakákoli smlouva, kterou vzniká finanční aktivum jedné účetní jednotky a zároveň finanční závazek nebo kapitálový nástroj jiné účetní jednotky.“ Dále tentýž standard poskytuje definici finančního aktiva a finančního závazku – jak již bylo zmíněno, tyto definice jsou velmi blízké těm z Českého účetního standardu pro finanční instituce č. 101. Zásadní v obou definicích je smluvní právo inkasovat hotovost nebo jiné finanční aktivum na jedné straně a smluvní povinnost penězi nebo jiným finančním aktivem uhradit závazek. Obě definice jsou formulovány tak, aby postihly i deriváty. Definice finančního aktiva navíc zahrnuje i hotovost a držené kapitálové nástroje (akcie) jiné společnosti. Důraz kladený na smluvní vztah je podstatný a důležitý. Finančním nástrojem tedy například není nadměrný odpočet DPH nebo závazek z titulu daně z příjmu právnických osob. Ačkoli daňový závazek musí poplatník vyrovnat platbou, a naopak daňový přeplatek (nebo nadměrný odpočet) jej opravňuje k inkasu platby od správce daně, nárok na vrácení nadměrného odpočtu nebo povinnost zaplatit daň nevyplyvá ze smlouvy, ale ze zákona. Smluvní vztah, jeden ze základních atributů finančního nástroje, zde tedy chybí.

Kdy vykázat finanční nástroj?

Odpověď pro české účetnictví je jednoduchá a komplikovaná zároveň. Je to k datu uskutečnění účetního případu. Musíme se zabývat otázkou, kdy nastává datum uskutečnění účetního případu pro finanční nástroje. Předpisy pro podnikatele nám ani v tomto případě příliš nápomocny nejsou. U obchodních pohledávek a závazků mnoho možností nemáme a v zásadě si vystačíme s pravidlem, že tyto finanční nástroje vykazujeme k datu uznání výnosu nebo k datu uznání pořizovaného aktiva (či jeho části), případně v okamžiku uznání nákladu. Ale co jiné finanční nástroje než obchodní pohledávky a závazky? Vzhledem k charakteru těchto položek pro nás může být užitečné nahlédnout do Českého účetního standardu pro finanční instituce č. 101, ačkoli nás k tomu žádný přímý odkaz v předpisech pro podnikatele nevyzývá. Kromě definic finančních aktiv a závazků se celý standard téměř výhradně zabývá okamžikem uskutečnění účetního případu. Cituji přímo ze standardu: „Okamžikem uskutečnění účetního případu je zejména den výplaty nebo převzetí oběživa, den nákupu nebo prodeje valut, deviz, popř. cenných papírů, den provedení platby, popř. inkasa z účtu klienta, den příkazu na korespondenta k provedení platby, den zúčtování příkazů banky s clearingovým centrem ČNB, den připsání (valuty) prostředků podle zprávy došlé od korespondenta banky (zprávou se rozumí zpráva

v systému SWIFT, avízo banky, převzaté medium, výpis z účtu, popř. jiné dokumenty), den sjednání a den vypořádání spotových obchodů (účetní jednotka zvolí, zda pro spotové obchody použije účtování dle dne obchodu nebo dne vypořádání a zvolený způsob důsledně dodržuje v rámci každé skupiny), den sjednání a den vypořádání obchodů s deriváty, den vydání nebo převzetí záruky, popř. úvěrového příslibu, den převzetí hodnot do úschovy, den v souladu s bodem 2.3.“ Nemusí být úplně jednoduché se v této větě orientovat, ale v zásadě platí, že nás odkazuje na datum připsání, nebo odepsání hotovosti z bankovního účtu (provedení platby) a na den sjednání a den vypořádání obchodů u sofistikovanějších nástrojů (spotové obchody a obchody s deriváty) s tím, že u spotových obchodů si účetní jednotka může vybrat, zda bude o obchodu účtovat ke dni sjednání, nebo ke dni vypořádání.

V IFRS platí pro vykázání stejné principy jako pro české finanční instituce. Pravidla shrnutá ve standardu č. 101 jsou opět inspirována IFRS. Proto by k podstatným rozdílům u okamžiku vykázání finančních nástrojů mělo docházet poměrně zřídka.

Vložené deriváty

Ještě záladnější než deriváty samotné jsou tzv. vložené deriváty. V některých případech může být derivát součástí složeného finančního nástroje, který zahrnuje jak hostitelský nástroj, tak i derivát (tzv. vložený derivát), jenž ovlivňuje peněžní toky nebo z jiného hlediska modifikuje vlastnosti hostitelského nástroje. V případě, že o vloženém derivátu víme a jsme schopni definovat jeho základní parametry a vlastnosti, samotné účtování by již pro účetního s praktickými zkušenostmi s účtováním „normálních“ derivátů nemělo být nadměrně komplikované. Nejtěžší úlohou v praxi je vložený derivát vůbec identifikovat. Proto nás může potěšit další dobrá zpráva pro podnikatele (§ 52 a § 53 vyhlášky 500/2002): „Pokud je derivát součástí finančního nástroje, účetní jednotka stanoví, zda bude účtovat o vloženém derivátu samostatně nebo zda využije možnost o vložených derivátech neúčtovat.“ Není zcela zřejmé, zda tato věta znamená, že společnost má povinnost vložený derivát nejprve identifikovat a následně rozhodnout o tom, zda o něm bude účtovat. Anebo zda může účetní jednotka zvolit

pragmatický přístup a rozhodnout se předem, že o vložených derivátech prostě vůbec nebude účtovat. Při takové volbě nemá ani žádný praktický význam vložené deriváty identifikovat. Již jsme zmínili fakt, že identifikace vložených derivátů činí největší potíže. Dá se proto předpokládat, že většina podnikatelů v praxi preferuje využití úlevy a možnosti o vložených derivátech neúčtovat.

Nemusí tomu tak ale být vždy. Je možné si představit situaci, že společnost uzavře dvě separátní smlouvy, každou s jedním vloženým derivátem. Jeden vložený derivát (pokud by byl oddělen a účtován samostatně) by vykazoval zisky reálné hodnoty a druhý by vykazoval ztráty. V takovém případě stojí za to položit si otázku, zda má společnost možnost se rozhodovat případ od případu, průběžně vykazovat zisky ze ziskového derivátu a zároveň neúčtovat o druhém vloženém derivátu, který vyazuje ztrátu? A co když podnikatel záměrně vloží dva symetrické (jinak tožné) deriváty do dvou různých smluv. Tím dosáhne ekonomické neutrality (to co na jednom vloženém derivátu vydělá, na druhém prodělá a jeho finanční pozice se tím nezmění), ale při selektivním využití možnosti výjimky z povinnosti oddělovat vložené deriváty by získal prostor pro manipulaci s hospodářským

inzerce

anag@anag.cz | obchod@anag.cz
telefon: 585 757 411 | www.anag.cz

592 stran
599 Kč
vázaná
se stužkou

DAŇ Z PŘIDANÉ HODNOTY s komentářem k 1. 5. 2013

Ing. Ladislav Pitner, Ing. Václav Benda

V 8. aktualizovaném vydání jsou zohledněny změny vyplývající z novelizací zákona o DPH s účinností od 1. 1. a 1. 4. 2013. Komentář je zaměřen na praktickou aplikaci příslušných ustanovení zákona a tomu jsou přizpůsobeny i příklady. V jedné publikaci se dostane čtenářům do rukou jednak úplné znění zákona o DPH s navazujícím komentářem a odkazy na související ustanovení a jednak přehled vybraných aktuálně platných informací, stanovisek a sdělení GŘ a MF ČR.

664 stran
449 Kč
brožovaná

DPH V PŘÍKLADECH k 1. 5. 2013

Ing. Jana Ledvinková

Další aktualizované vydání této mimořádně oblíbené publikace přináší změny zákona o DPH s účinností od 1. 1. 2013, uzákoněnou tzv. novelou sazbou a novelou technickou, která vychází především z nových evropských směrnic a nařízení. Změny se dotýkají např. pravidel pro vystavení daňového dokladu, registračních povinností, osob povinných k dani, upřesňuje pravidla pro používání zjednodušeného daňového dokladu atd. Kniha je doplněna velkým množstvím příkladů z praxe včetně zaúčtování.

výsledkem dle potřeby. Jako auditorovi se mi takováto představa vůbec nelíbí. Jedinou možností jak klienta přesvědčit, že tento postup navzdory ustanovení § 52 (7) a § 53 (2) vyhlášky 500/2002 není možný, je odvolat se na povinnost věrného a poctivého zobrazení, uloženou § 7 (2) zákona o účetnictví: „Tam, kde účetní jednotka může volit mezi více možnostmi dané účetní metody a zvolená možnost by zastírala skutečný stav, je účetní jednotka povinna zvolit jinou možnost, která skutečnému stavu odpovídá.“ Tento požadavek zákona by ve výše zmíněném případě nebyl naplněn, takže auditor by snad zápas svedený s příliš kreativním podnikatelem mohl dovést do vítězného konce. Je jen škoda, že k tomuto závěru je třeba dojít nepřímou, přes obecná ustanovení zákona o účetnictví, místo aby jasná pravidla nastavil jednoznačný a srozumitelný text prováděcího předpisu.

Jak oceňovat?

Oceňování některých finančních nástrojů je poměrně snadné, a to jak v IFRS, tak dle českých předpisů. U jiných, složitějších nástrojů a u finančních aktiv a závazků držených k obchodování se musíme potýkat s reálnou hodnotou. Zjištění reálné hodnoty může být jednoduchou záležitostí, pokud účtujeme o finančních nástrojích obchodovaných na veřejném trhu. Prostě si reálnou hodnotu přečteme v novinách, popřípadě na webových stránkách organizátora trhu. Většinou nás ale takové štěstí nepotká a reálnou hodnotu musí

účetní určit sám nebo s pomocí experta na danou problematiku (a nezřídka i za pomoci sofistikovaných oceňovacích modelů). Nebudeme zde zabíhat do detailů a rozebírat oceňovací metody nebo nejčastěji používané modely. Řekněme si jen, že reálná hodnota finančního nástroje je ve valné většině případů rovna jeho tržní hodnotě. Pokud tržní hodnotu nemáme možnost přímo zjistit z trhu, nějakým způsobem se jí snažíme odhadnout. Toto je princip shodný pro české účetnictví i pro IFRS.

I když je možné identifikovat řadu rozdílů při oceňování finančních nástrojů při prvotním vykázání, největší rozdíly budou tak jako tak vznikat tam, kde IFRS požaduje použití metody efektivní úrokové sazby a naopak české předpisy takové ocenění neumožňují. V ostatních případech může docházet tu k větším, tu k menším odchylkám, ale v zásadě budou významnější rozdíly v oceňování spíše výjimkou než pravidlem. Vliv metody efektivní úrokové sazby na ocenění je navíc společný jak pro prvotní vykázání, tak pro následné oceňování a ještě se k němu vrátíme.

Po prvotním vykázání uplatňuje IFRS pro oceňování finančních nástrojů systematický přístup. Rozděluje nástroje do několika skupin a na ně uplatňuje různá pravidla:

- finanční aktiva oceňovaná reálnou hodnotou proti účtům nákladů nebo výnosů (oceněná reálnou hodnotou),
- finanční aktiva realizovatelná (oceněná reálnou hodnotou),
- finanční aktiva držená do splatnosti (oceněná naběhlou hodnotou),
- pohledávky a dluhy (oceněné naběhlou hodnotou),
- finanční závazky oceňované reálnou hodnotou proti účtům nákladů nebo výnosů (oceněné reálnou hodnotou) a
- ostatní finanční závazky (oceněné naběhlou hodnotou).

Rozsah oceňování finančních nástrojů reálnou hodnotou je v českém účetnictví obdobný jako v IFRS. Ztráta ze snížení hodnoty u realizovatelných cenných papírů se dle českých pravidel vykáže ve výsledovce pouze v případě, že došlo ke snížení hodnoty, které je pravděpodobně trvalé. IFRS požaduje vykázat ztrátu ze snížení hodnoty již při významné nebo déle trvající ztrátě hodnoty. Může se to zdát jako poměrně drobný detail, v praxi však uplatňování těchto rozdílných kritérií vede k významným časovým posunům ve vykázání ztráty ze snížení hodnoty. Z hlediska finanční pozice jsou však tato aktiva oceněna stejně v obou vykazovacích rámcích.

Nejproblematictější téma oceňování finančních nástrojů v českém účetnictví je absence použití metody efektivní úrokové sazby a nemožnost diskontovat dlouhodobé pohledávky a závazky (eventuálně bezúročných půjčky). IFRS předepisuje buď ocenění reálnou hodnotou nebo použití efektivní úrokové sazby u všech

finančních nástrojů (s výjimkou těch, jejichž krátkodobý charakter omezuje praktický efekt diskontování). Nejpodstatnější praktický rozdíl tedy spočívá v tom, že české předpisy pro podnikatele ignorují časovou hodnotu peněz a nepožadují, ba dokonce ani neumožňují, diskontování dlouhodobých pohledávek a závazků na současnou hodnotu.

Tento problém není možné nijak korigovat na straně závazků – předpisy prostě neumožňují vykázat závazek v nižší než v nominální (smluvní) hodnotě. Na straně dlouhodobých pohledávek je možné se setkat s přístupem, kde účetní jednotka vytvoří k dlouhodobé pohledávce opravnou položku (vyjadřující dočasné snížení její hodnoty odpovídající rozdílu mezi nominální hodnotou a současnou hodnotou pohledávky). Opravná položka se v průběhu času rozpouští tak, aby efekt rozpouštění představoval úrok, který by byl při použití efektivní úrokové sazby vykázán. Není to řešení nijak elegantní, ale v některých případech je to jediný způsob, jak se přiblížit věrnému a poctivému zobrazení. Pro osvěžení si zde uveďme druhý příklad.

Společnost „Máme dost času“ postavila pro město Chudějov silniční obchvat. Obecni rozpočet města je na příští dva roky napjatý, protože dobíhá několik leasingových smluv, ale do tří let se situace zlepší. Máme dost času se s Chudějovem dohodla, že smluvní cena za stavební práce, 11 600 000 Kč, bude zaplacená za 3 roky. Ve smlouvě není sjednán žádný úrok, protože si to radní města nepřáli. Nicméně pokud by Máme dost času měla možnost požadovat tržní úrok, činil by 5 %.

Současná hodnota platby s odkladem 3 let je 10 000 000 Kč. Pokud by Máme dost času předkládala účetní závěrku dle IFRS, 10 000 000 Kč by byl výnos ze stavební smlouvy. Každý rok by potom společnost vykázala naběhlý úrok z pohledávky; a to 500 000 Kč v prvním roce, 525 000 Kč v druhém roce a 575 000 Kč v třetím roce. Výše pohledávky za Chudějovem by k datu splatnosti byla 11 600 000 Kč.

Podle českých předpisů Máme dost času vykáže po splnění zakázky výnos v hodnotě 11 600 000 Kč a k tomu dlouhodobou pohledávku ve stejné výši. Následně má dvě možnosti: a) nedělat nic, čekat do data splatnosti a inkasovat dlužnou částku ve výši původně vykázané pohledávky; nebo b) postupovat následovně.

Konstatovat, že k datu dokončení stavebních prací pohledávka nemá reálně hodnotu svého nominálu, ale její reálná hodnota je nižší (dočasně). Vytvoří tedy opravnou položku (1 600 000 Kč), která sníží čistou hodnotu pohledávky na částku odpovídající její současné hodnotě při úroku 5 % (10 000 000 Kč).

Na konci roku jedna rozpustí část opravné položky ve výši 500 000 Kč, na konci roku dva rozpustí další část ve výši 525 000 Kč a na konci roku 3 rozpustí zbytek opravné položky (575 000 Kč) a zinkasuje 11 600 000 Kč od Chudějova.

Povšimněme si, jak bude vypadat v jednotlivých letech čistý zisk ze zakázky Obchvat Chudějova:

	IFRS	české účetní předpisy a)	české účetní předpisy b)
Rok 1	10 500 000 Kč	11 600 000 Kč	10 500 000 Kč
Rok 2	525 000 Kč	0 Kč	525 000 Kč
Rok 3	575 000 Kč	0 Kč	575 000 Kč
Celkem	11 600 000 Kč	11 600 000 Kč	11 600 000 Kč

Musím se přiznat, že když se mně někdo zeptá, která z variant dle českých předpisů podává věrný a poctivý obraz, osobně se přikloním k variantě české účetní předpisy b).

Stanovení reálné hodnoty je samostatnou disciplínou a zejména u derivátů bývá komplikované. Většinou účetních jednotek nezbude, než se obrátit na specialistu nebo alespoň požádat banku o ocenění. V praxi se ukazuje, že ocenění i tak jednoduchých nástrojů, jako jsou měnové forwardy, nebývá bankami vždy vyčísleno správně. Spolehlivějším řešením je tedy využit služeb specialisty.

Jaké informace zveřejnit?

Otázce zveřejnění je věnován samostatný článek v tomto čísle. Zde pouze upozorním, že rozdíl mezi účetní závěrkou připravenou dle IFRS a dle českých účetních předpisů pro podnikatele je velmi zřetelný právě v této oblasti.

Finanční nástroje všude kolem nás

Co říci na závěr? Problematika finančních nástrojů rozhodně není jednoduchá a mezi účetními i auditory nebývá nejoblíbenějším koníčkem. Na druhé straně finanční nástroje v dnešním světě používá opravdu každý, a tak stojí za to jim určitou pozornost věnovat. Nejsou určené jen pro banky a jiné finanční instituce nebo pro zoufalé subjekty vystavující se více než únosnému riziku změny směnného kurzu, případně úrokové sazby, v důsledku čehož jsou nuceny kupovat deriváty na zajištění (zmírnění rizika). Finanční nástroje jsou všude kolem nás a je dobré jim alespoň na nějaké základní úrovni rozumět. Proč nezačít třeba přes účetnictví?

Milan Zelený

Ing. Milan Zelený je absolventem ČVUT v Praze. Pracuje ve společnosti PricewaterhouseCoopers jako ředitel v oddělení auditu, kde se kromě portfolia klientů věnuje poradenství v oblasti aplikace Mezinárodních standardů účetního výkaznictví (IFRS), a to nejen v rámci České republiky, ale i v ostatních zemích střední a východní Evropy. Je členem Komory certifikovaných účetních ve Velké Británii (FCCA) a Komory auditorů ČR, kde pracuje ve výboru pro IFRS a finanční instituce.

Zveřejnění informací o finančních nástrojích v účetní závěrce

Jan Brabec

Využívání finančních nástrojů a jejich následné zveřejnění v účetní závěrce není vyhrazeno pouze bankám a ostatním finančním institucím, ale dotýká se i většiny podnikatelských subjektů. Požadavky na zveřejňování informací o finančních nástrojích se v české legislativě liší podle typů podnikání účetních jednotek, nicméně další text se bude zabývat pouze

podnikateli vykazujícími dle vyhlášky č. 500/2002 a bankami a jinými finančními institucemi, které zveřejňují informace podle vyhlášky č. 501/2002. V kontrastu s českou legislativou nerozlišují Mezinárodní standardy účetního výkaznictví (IFRS) vykazování podle typu podnikání, ale podle typu transakce. Požadavky na zveřejnění informací o finančních nástrojích jsou tak převážně popsány ve standardech IFRS 7 a IFRS 13.

Požadavky na zveřejnění

Vyhláška 500/2002 novitě určuje, jaké informace musí podnikatelské subjekty o finančních nástrojích zveřejnit. V případě závazků a pohledávek z obchodních vztahů se jedná převážně o:

- výši pohledávek určených k obchodování oceněných reálnou hodnotou (včetně popisu oceňovacího modelu),
- pohledávky a závazky po lhůtě splatnosti a
- pohledávky a závazky, které k rozvahovému dni mají dobu splatnosti delší než pět let; u přijatých úvěrů se jedná o jejich rozpis, úrokové sazby a poskytnutá zajištění.

Nařídil jste mi šéfe, abych finančními nástroji zabezpečil věrné a poctivé účetnictví.

Kresba: Ivan Svoboda

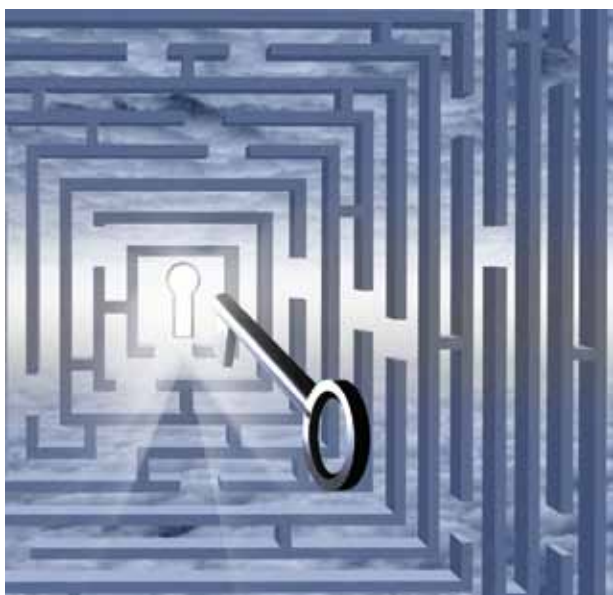
V rámci vykazování pohledávek nesmíme zapomenout na informaci ohledně zveřejnění způsobu stanovení opravných položek a jejich hodnotu. Vyhláška 500/2002 pak dále zmiňuje specificky zveřejnění splatných závazků pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a veřejného zdravotního pojištění. V případě derivátů jsou to pak údaje o rozsahu a podstatě, včetně hlavních podmínek a okolností, které mohou ovlivnit výši, časový průběh a určitost budoucích peněžních toků a tabulku s uvedením změn reálné hodnoty účtovaných do vlastního kapitálu během účetního období. Takto taxativně stanovené požadavky na zveřejnění jsou doplněny obecným požadavkem na vysvětlení každé významné položky nebo skupiny položek z rozvahy nebo výkazu zisku a ztráty, jejichž uvedení je podstatné pro analýzu a hodnocení finanční a majetkové situace a výsledku hospodaření účetní jednotky, a tyto informace nevyplývají přímo ani nepřímo z rozvahy a výkazu zisku a ztráty.

Jak již bylo zmíněno, jsou požadavky na informace uvedené v účetní závěrce bank a jiných finančních institucí uvedeny ve vyhlášce 501/2002 Sb. a jsou komplexnější než u podnikatelských subjektů. Detailnější informace se týkají převážně popisu (tj. kvalitativních informací) a vyčíslení (tj. kvantitativních informací) úvěrového rizika, tržního rizika a likvidního rizika.

Požadavky na zveřejnění informací o finančních nástrojích podle IFRS svojí detailností odhalují u účetní jednotky principy a „know-how“ řízení rizik spojených s finančními nástroji. Naštěstí IFRS představuje pouze principy zveřejňování, a tak je na posouzení účetní jednotky, jaká zveřejnění budou popsána a vyčíslena v účetní závěrce jako relevantní. Účetní závěrka by však měla minimálně obsahovat informace ohledně rizik, která jsou aktivně řízena managementem. Finanční nástroje jsou rozděleny do kategorií na základě standardu IAS 39 a každá kategorie má odlišné požadavky na zveřejnění. Požadavky na zveřejnění jsou dále rozšířeny v případě používání reálné hodnoty. Jelikož způsoby určení reálné hodnoty mohou být různé, stanovuje standard IFRS 13 na základě použitých vstupů pro výpočet reálné hodnoty rozdělení reálné hodnoty na tři úrovně v rámci hierarchie reálných hodnot (viz článek „Reálná hodnota a její ověření auditorem“ na straně 19).

Hlavní požadavky a rozdíly ve zveřejnění podle IFRS a Českých účetních standardů pro podnikatelské subjekty (vyhláška 500/2002 Sb.) a pro finanční instituce (vyhláška 501/2002 Sb.) jsou nastíněny v následující tabulce.

Požadavky IFRS	Vyhláška 500/2002 Sb.	Vyhláška 501/2002 Sb.
Prezentace dle kategorie a třídy finančních aktiv a finančních závazků	Rozdílná struktura rozvahy (daná vyhláškou)	Rozdílná struktura rozvahy (daná vyhláškou)
Finanční aktiva nebo finanční závazky v reálné hodnotě vykázané do zisku nebo ztráty – – dodatečné požadavky na zveřejnění	Není specificky upraveno	Částečně zmíněno. U poskytnutých úvěrů a pohledávek v reálné hodnotě použití inovovaných nástrojů realokace úvěrového rizika
Reklasifikace finančních nástrojů mezi portfolii	Není specificky upraveno	Není specificky upraveno
Odúčtování a částečné odúčtování finančních aktiv	Vyžaduje pouze kvalitativní informace k úvěrovému riziku	Vyžaduje pouze kvalitativní informace k úvěrovému riziku
Kvantitativní a kvalitativní informace o přijatém i poskytnutém zajištění	Částečně vyžaduje popis poskytnutého zajištění. Přijaté zajištění není specificky upraveno	Obdobné požadavky jako v IFRS, doplněné vykázáním v podrozvaze
Informace k složeným finančním nástrojům s více vloženými deriváty	Není specificky upraveno	Není specificky upraveno
Selhání a porušení závazku	Vykázání pouze hodnoty závazků po lhůtě splatnosti	Není specificky upraveno
Výnosy, náklady, zisky nebo ztráty – dodatečné požadavky na zveřejnění (např. zveřejnění podle jednotlivých kategorií finančních aktiv; celkové náklady a výnosy z poplatků a úroku u finančních nástrojů v zůstatkové hodnotě)	Není specificky upraveno	Není specificky upraveno
Účetní zásady	Obdobné požadavky jako v IFRS	Obdobné požadavky jako v IFRS
Zajišťovací účetnictví (např. popis použité metody zajištění včetně popisu zajišťovaného rizika; popis zajišťovacího instrumentu, včetně uvedení jeho reálné hodnoty)	Odkaz na vyhlášku 501/2002 Sb.	Částečně – vykazování je agregované, bez nutnosti popsání jednotlivých zajištění a bez vyčíslení neefektivit a změny zajišťovaného rizika
Rozsáhlé požadavky na zveřejnění ohledně použití reálných hodnot (včetně jejich hierarchie) a zveřejnění reálné hodnoty u finančních nástrojů vykazovaných v zůstatkové hodnotě	Částečně – vykázání metod stanovení reálné hodnoty	Částečně – vykázání metod stanovení reálné hodnoty
Zveřejnění kvalitativních informací pro finanční nástroje	Není specificky upraveno	Obdobné požadavky jako v IFRS
Zveřejnění kvantitativních informací pro finanční nástroje	Není specificky upraveno	Obdobné požadavky jako v IFRS
Úvěrové riziko (např. maximální úvěrové riziko, včetně efektu zajištění; kvalita finančních nástrojů, které nejsou po splatnosti ani nemají sníženou hodnotu)	Částečně – vykázání metod stanovení opravných položek	Obdobné požadavky jako v IFRS
Finanční aktiva po splatnosti nebo se sníženou hodnotou	Vykázání pouze hodnoty pohledávek po lhůtě splatnosti	Obdobné požadavky jako v IFRS
Obdržená zajištění a jiná úvěrová posílení	Není specificky upraveno	Obdobné požadavky jako v IFRS
Likvidní riziko	Není specificky upraveno	Není specifikováno
Tržní riziko	Není specificky upraveno	Obdobné požadavky jako v IFRS
Převody finančních aktiv	Není specificky upraveno	Částečně – informace o použití inovovaných nástrojů realokace úvěrového rizika

Audit zveřejňovaných informací týkajících se finančních nástrojů

Zveřejněné informace (nejen) o finančních nástrojích mají za cíl umožnit uživatelům účetní závěrky smysluplné zhodnocení aktivit s finančními nástroji, včetně rizik a nejistot spojených s těmito finančními nástroji. Při ověření zveřejněných informací ohledně finančních nástrojů musí auditor vycházet z více standardů, a to převážně ISA 315 a ISA 330 – standardy zaměřené na identifikaci, vyhodnocení rizik a reakci auditora na tato rizika, ISA 500 – Důkazní informace a také ISA 540 – Audit účetních odhadů včetně odhadů reálné hodnoty a souvisejících zveřejněných údajů. Nicméně vhodně jejich požadavky shrnuje metodická příručka IAPN 1000 (specificky shrnující i postupy při auditu zveřejnění ohledně finančních nástrojů).

Zhodnocení, zda auditovaný subjekt dostatečně splňuje požadavky na zveřejnění podle účetních standardů, začíná již při hodnocení rizik a testování kontrol. Tyto procedury by měly zajistit dostatečnou znalost auditora ohledně:

- strategie a cílů účetní jednotky při využívání finančních nástrojů (včetně používaných účetních politik),
- kontrolního prostředí a řízení rizik spojených s finančními nástroji a
- rizik a nejistot spojených se samotnými finančními nástroji.

V případech, kdy jsou zveřejněné informace spojeny s aplikačním (systémovým) výpočtem, by měl auditor navíc popsat a pochopit proces získávání (výpočtu) relevantních informací (např. Value at Risk – odhad nejvyšší potenciální ztráty z portfolia finančních nástrojů) a současně by měl zhodnotit efektivnost kontrol zajišťující správnost zveřejněných informací (např. reconciliace vstupních dat používaných při výpočtu).

V rámci kontroly zveřejněných informací auditor dále zhodnotí, zda zveřejněné informace ohledně finančních nástrojů jsou dostatečné a srozumitelné.

Některé problematické oblasti z praxe

Významnost finančních nástrojů a relevantní rizika pro účetní jednotky, které nejsou finančními institucemi

Většina podnikatelských subjektů vykazujících dle českých účetních standardů pravděpodobně nebude muset zveřejňovat rozsáhlé informace o finančních nástrojích, jelikož je využívá pouze v rámci standardní obchodní činnosti či pro financování. V rámci vyhlášky č. 500/2002 Sb. se ani detailnější zveřejnění nepředpokládá. V rámci IFRS je ale nutné identifikovat a pochopit rizika, která z finančních nástrojů pro účetní jednotku plynou. To bude hlavně úvěrové riziko, ale v závislosti na předmětu podnikání a financování i měnové a úrokové riziko. Pokud tedy vedení společnosti připravuje účetní závěrku podle českých účetních standardů i IFRS, znamená to nejen vyšší nároky na datové zdroje (širší požadavky na zveřejnění u IFRS), ale i na posouzení, jaké kvalitativní či kvantitativní údaje uvádět. Je na auditorovi, aby zvážil, zda vedení společnosti v účetní závěrce sestavené podle příslušných účetních standardů tato rizika správně popsalo a kvantifikovalo.

Srovnatelné období

Rizika a jejich měření se v čase vyvíjí a vedení společnosti může měnit, a často i mění, způsob jejich řízení. Jakákoliv změna v řízení rizik by měla být vedením společnosti evidována a v případě její významnosti popsána v účetní závěrce. Identifikace těchto změn a zhodnocení významnosti by mělo být součástí plánu auditu.

I když bude změna v řízení rizik identifikována a dostatečně popsána, může nastat problém s vyčleněním informací srovnatelného období, jelikož jakákoliv změna (v rizikových modelech) je prováděna převážně prospektivně. Auditor by tedy při každé takové změně, u které vedení společnosti rozhodlo neupravit srovnatelná období, měl posoudit, zda takto nevzniká významná chyba, která by mohla ovlivnit rozhodování uživatelů účetní závěrky.

Automatizovaný výpočet (využití expertů)

V některých případech může účetní jednotka pro kvantifikaci rizika využívat sofistikované modely. Pro auditory mohou tyto modely představovat „černou skříňku“ a s jejich ověřením a zveřejněním principů výpočtu jim musí pomoci expert.

Kompletnost a správnost datových zdrojů při ověření zveřejňovaných informací

Jelikož zveřejňované informace ohledně finančních nástrojů vycházejí často z výpočtů vedení společnosti na základě dat mimo hlavní knihu a/nebo vedením společnosti využívané „reporty“, nemusí nutně zahrnovat veškeré typy transakcí nebo finanční nástroje, je nezbytně nutné, aby tomuto problému auditor věnoval

zvýšenou pozornost. Při ověřování příslušných informací by tak měl auditor zhodnotit kompletnost a správnost použitých dat (např. vyžadovat jejich odsouhlasení s účetními záznamy nebo zmapovat příslušné datové toky, případně provést nezávislé přepočty). V případě identifikovaných nesrovnalostí by měl auditor zvážit významnost potenciální chyby a případně požadovat doplnění zveřejňovaných informací.

Závěr

Vzhledem k rozsáhlosti a komplexnosti příslušných účetních předpisů nepatří audit informací zveřejňovaných o finančních nástrojích mezi jednoduché činnosti. A také zhodnocení, zda vedení společnosti vhodně

popsalo veškerá rizika, která jsou spojena s finančními nástroji, vyžaduje dostatečnou znalost finančních nástrojů a orientaci v podstatě podnikání příslušné účetní jednotky. Z tohoto důvodu doporučuji v případě účetních jednotek významně využívajících finanční nástroje podrobné naplánování auditních postupů v této oblasti a jejich provedení převážně před koncem auditovaného účetního období.

Jan Brabec

Ing. Jan Brabec je audit seniorem ve společnosti Ernst & Young a zaměřuje se na audit společností v oblasti finančních služeb. Vystudoval VŠE v Praze a získal další certifikaci při ACCA (Association of Certified Chartered Accountants).

Reálná hodnota a její ověření auditorem

Jan Zedník

Účtování v reálné hodnotě se v posledních letech stalo tématem skloňovaným nejen odbornou účetní komunitou, ale i širokou veřejností a zasáhlo i nejvyšší politické a regulační kruhy. Někteří dokonce tomuto konceptu přiřítají významný podíl na stále nekončící (finanční) krizi. Tento článek si neklade za cíl rozhodnout, zda tomu tak skutečně

bylo, ale chce nastínit, jak je reálná hodnota vymezena v účetních standardech, které se nejvíce dotýkají účetních jednotek v České republice, jaké požadavky jsou kladeny na auditora, který má tuto reálnou hodnotu ověřit, a s jakými nástrahami se může setkat, a to vše ve vztahu k finančním nástrojům. Vzhledem k tomu, že koncept reálné hodnoty je většinou identický nehlédě na obor podnikání té které účetní jednotky, měl by tento článek být k užtku jak auditorům bank při auditu jejich obchodních portfolií, tak i např. výrobních společností při auditu jejich portfolia (zajišťovacích) derivátů.

Vymezení reálné hodnoty

Příkladů různého vymezení reálné hodnoty je jistě více. Dále se ale omezím pouze na dvě oblasti, které se dle mého názoru auditorů v České republice dotýkají nejvíce, a to českou legislativu a Mezinárodní standardy účetního výkaznictví.

Česká legislativa

České účetní předpisy (ČÚP) vymezují reálnou hodnotu v § 27 odst. (4) zákona o účetnictví jako

a) tržní hodnotu nebo

- b) ocenění kvalifikovaným odhadem nebo posudkem znalce (není-li tržní hodnota k dispozici nebo tato nedostatečně představuje reálnou hodnotu) nebo
- c) ocenění stanovené podle zvláštních právních předpisů, nelze-li postupovat podle písmen a) a b).

Tržní hodnota je dále definována jako závěrečná hodnota vyhlášená na regulovaném trhu ke dni ocenění, případně k okamžiku, který dni ocenění co nejbližší předchází. Pro metody ocenění použité při kvalifikovaném odhadu nebo v posudku znalce zákon o účetnictví vyžaduje, aby zajistily přiměřené přiblížení se k tržní hodnotě.

Některé navazující předpisy pak výše uvedenou definici blíže používají, ale princip zůstává nezměněn (např. vyhláška 501/2002 § 70 odst. 1 upravující reálnou hodnotu derivátů).

Na druhou stranu některé zvláštní právní předpisy obsahují vlastní definici, a tudíž u některých účetních jednotek nelze při stanovení reálné hodnoty vycházet pouze z českých účetních předpisů. Např. vyhláška 194/2011 o podrobnější úpravě některých pravidel v kolektivním investování v § 43 vyžaduje, aby fondy kolektivního investování při stanovení reálné hodnoty postupovaly dle mezinárodních účetních standardů, ale s tím upřesněním, že u dluhopisů „je možné použít průměrnou cenu mezi nejlepší závaznou nabídkou a poptávkou (středová cena)“. Zároveň ale tato vyhláška v § 44 některé případy z tohoto obecného režimu vyjímá a taxativně stanovuje odlišný postup stanovení reálné hodnoty. Dalším příkladem samostatné definice reálné hodnoty může být vyhláška 123/2007 o pravidlech

obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry, která v § 52 specificky upravuje způsob stanovení reálné hodnoty pro vybrané účetní jednotky. Podstatou se tento způsob neliší od zákona o účetnictví, ale obsahuje již některé detailnější požadavky, např. použití nabídkových/poptávkových (bid/ask) cen, nároky na ocenění modelem či kvalifikovaným odhadem nebo přístup k pozicím s kompenzujícími se tržními riziky.

Mezinárodní standardy účetního výkaznictví

Naproti tomu na úrovni Mezinárodních standardů účetního výkaznictví jsou od 1. ledna 2013 požadavky na to, jak stanovovat reálnou hodnotu, sjednoceny v novém standardu IFRS 13, což značně usnadňuje orientaci. Tento standard poskytuje široký pohled na danou problematiku včetně aplikační

a implementační příručky s řadou příkladů, které lze analogií vztáhnout i na některé situace řešené dle ČÚP.

Reálná hodnota je v tomto standardu definovaná jako „cena, která by byla získána při prodeji aktiva, nebo zaplacená při převodu závazku v běžné transakci mezi účastníky trhu k datu ocenění.“ Jinými slovy tato definice předpokládá cenu stanovenou na výstupu (exit price), která není stanovena při nuceném prodeji a která vyžaduje aktuální tržní pohled.

IFRS 13 výše uvedenou definici dále rozvádí a stanovuje konkrétnější principy zjištění reálné hodnoty. Na detailnější rozbor tohoto standardu není v tomto článku prostor. Za bližší pohled ale stojí některé principy, které jsou podobné s ČÚP. IFRS 13 vyžaduje při procesu stanovování reálné hodnoty maximalizovat tržně pozorované vstupy a minimalizovat ty, které tržně pozorovat nelze (obdobně lze chápat i výše uvedené požadavky ČÚP, případně vyhlášky 123/2007 § 52). Ocenění modelem (oceňovací technikou) je předpokládáno, ale je zasazeno do rámce nazývaného „hierarchie reálných hodnot“. V něm jsou jednotlivé oceňovací techniky seřazeny do tří úrovní, podle toho, do jaké míry pracují s tržními daty s tím, že nejvyšší prioritou je dávat na techniky se vstupem z úrovně 1 (viz tabulka níže).

Ocenění modelem v chápání ČÚP tedy bude automaticky spadat do úrovně 2 nebo 3, neboť předpokládá, že tržní cena (úroveň 1) není k dispozici.

Rámec hierarchie reálných hodnot je ale používán nejen jako návod pro stanovení reálné hodnoty, ale také pro přípravu zveřejnění v příloze (blíže viz článek „Zveřejnění informací o finančních nástrojích v účetní závěrce“ na straně 16) s cílem ukázat míru nejistoty odhadu, kterou reálná hodnota představuje.

V neposlední řadě stojí za zmínku, že IFRS 13 obsahuje některé změny vůči původní úpravě podle IAS 39 platné do roku 2012, které mohou znamenat i rozdíly vůči úpravě v ČÚP a případně ve zvláštních právních předpisech. Jako příklady lze uvést rozvolnění nutnosti použití „bid“ cen pro aktiva a „ask“ pro pasiva (což např. předpokládá vyhláška 123/2007 nebo 194/2011), nutnost zohlednění (vlastního) úvěrového rizika i při ocenění pasiv (ČÚP detailně neupravují) nebo možnost portfoliové úpravy reálné hodnoty u pozic, u nichž se kompenzují tržní (umožňuje vyhl. 123/2007) nebo úvěrová rizika (ČÚP ani ostatní legislativa detailně neupravují).

Vstup	Definice	Příklad
Úroveň 1	Neupravené ceny stejného aktiva nebo závazku kotované na aktivním trhu, k němuž má účetní jednotka přístup k datu ocenění	Kotované ceny majetkového cenného papíru, který se obchoduje na londýnské burze
Úroveň 2	Všechny vstupy (vyjma cen dle úrovně 1), které jsou pro dané aktivum nebo závazek zjistitelné na trhu, buď přímo nebo nepřímo	Úrokové sazby a výnosové křivky zjistitelné v běžně kotovaných intervalech, implikované volatility a některá úvěrová rozpětí
Úroveň 3	Vstupy, které nejsou pro dané aktivum nebo závazek zjistitelné	Růstová sazba aplikovaná na historické peněžní toky a použita pro ocenění podniku

Jak by měl auditor postupovat

Výčet auditorských standardů, kterými se auditor při auditu „reálných hodnot“ musí řídit, je určitě širší, ale jako podstatné lze uvést standard ISA 540 – Audit účetních odhadů včetně odhadů reálné hodnoty a souvisejících zveřejněných údajů a metodickou příručku IAPN 1000 (specificky shrnující i postupy při auditu reálné hodnoty u finančních nástrojů).

Vzhledem k tomu, že v případě reálné hodnoty se jedná o audit odhadů, a tedy oblast „náchylnější“ k úmyslným i neúmyslným chybám, je na prvním místě dobré zdůraznit nutnost zachování profesního skepticismu. Pomíne-li nutnost porozumění příslušnému účetnímu rámci a fungování finančních nástrojů (případně i za použití odborníků uvnitř nebo vně auditorské společnosti dle ISA 620), je prvním krokem porozumění postupům vedení společnosti při stanovení reálných hodnot, a to včetně interního kontrolního prostředí (interní audit nevyjímaje) a seznámení se s metodologií oceňování finančních nástrojů. Tento krok je velmi důležitý pro správné nastavení strategie testování dané oblasti (testy věcné správnosti, respektive spolehlivosti). Zejména u regulovaných finančních institucí je navíc efektivní kontrolní prostředí v oblasti oceňování vyžadováno příslušnou legislativou, a tak by nesprávně nastavené postupy v této

oblasti ovlivnily nejen strategii auditu, ale měly i další vážné důsledky (např. nutnost informovat výbor pro audit společnosti, riziko pokut ze strany regulátora a případně i možnost pozastavení licence s dopadem na budoucí fungování společnosti).

Dalším důležitým krokem je posouzení rizik významných chyb včetně rizika významných chyb z důvodů podvodů. Asi vyjma oceňovacích technik v Úrovní 1 (viz předchozí text) toto riziko roste se složitostí finančních nástrojů, které účetní jednotka drží ve svých portfoliích, s jejich objemem a závisí i na typu finančních nástrojů.

V souladu s ISA 540 je nutné, aby auditor také detailněji zvážil, jak vedení postupuje při oceňování finančních nástrojů. To znamená aby posoudil, zda existuje formální interní oceňovací metodika, zda je tato metodika v souladu s příslušným účetním a právním rámcem a zda vedení postupovalo v souladu s touto metodikou při zjištění reálné hodnoty. Tato činnost zahrnuje posouzení rizikovitosti jednotlivých zvolených oceňovacích modelů, použitých předpokladů, jejich konzistence mezi účetními obdobími a zároveň zhodnocení jejich souladu s běžnou oceňovací praxí. V neposlední řadě je nutné zvážit, zda vedení společnosti disponuje dostatečnými znalostmi pro vývoj a aplikaci vlastních oceňovacích modelů (např.

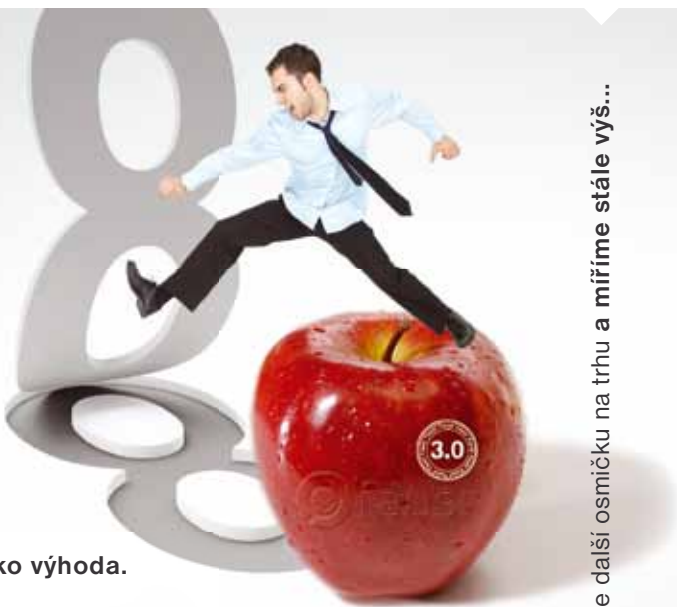
Díky Vám,
máme **nekonečně**
našlápnuto!

 faust
software jako **výhoda.**

Faust pokrývá celou auditorskou agendu (spis, testy, výběr vzorků).

Dejte na doporučení Vašich kolegů
a **vyzkoušejte** systém **Faust** přímo při Vaší práci.

Začínáme další osmičku na trhu a **miříme stále výš...**

inzerce

u strukturovaných nástrojů). Pokud pro účely oceňování využívá vedení společnosti třetích stran, je nutné posoudit dostatečnost znalostí a schopností i u těchto třetích stran a dále i postupy a data, která pro ocenění používají.

Ve většině případů by pak měl auditor výběrovým způsobem nezávisle ověřit správnost hodnot použitých vedením společnosti, a to zejména v závislosti na identifikovaných významných rizicích, kontrolním prostředí, typu nástroje a kategorizace oceňovacích technik.

Co může auditora zaskočit

Jak bylo nastíněno v úvodu tohoto článku, prvním kamenem úrazu může být fakt, že různé legislativní rámce, kterými se účetní postupy mají řídit, nemusí obsahovat konsistentní definici reálné hodnoty. Je tedy velmi důležité, aby se auditor detailně seznámil s příslušnými požadavky a posoudil soulad oceňovacích technik použitých vedením společnosti s těmito požadavky.

Pokud vedení využije pro zjištění reálné hodnoty třetí strany (např. znalce), nelze se bez dalšího zkoumání na jeho výstup spolehnout. Obecně jsou požadavky, jak v takovém případě postupovat, shrnuté v ISA 500 odst. 8. Zde bych si dovolil zdůraznit, že je velmi důležité provést ze strany auditora zhodnocení, zda znalec opravdu určoval reálnou hodnotu v souladu s její definicí pro účetnictví.

Obdobně je potřeba postupovat i v případě, že dodavatelem reálné hodnoty je např. banka nebo asset manager, který buď portfolio příslušné účetní jednotky spravuje, nebo je protistranou příslušného otevřeného obchodu (např. derivátu). Nejsou řídké případy, kdy poskytnuté ocenění je označeno jako „indikativní ocenění“. V překladu to může znamenat, že příslušný dodavatel použil při ocenění zjednodušené techniky ocenění (nebo předpoklady) nebo omezený okruh dat. Z tohoto

důvodu by měl být auditor obezřetný a vzhledem k významnosti takto oceněného portfolia provést nezávislé přepočty a/nebo detailně prozkoumat, zda přístup použitý v rámci tohoto indikativního ocenění nevede pro danou účetní jednotku k významné chybě. Obdobně je třeba postupovat v případě, že daná účetní jednotka využívá na neaktivním trhu (viz dále) k ocenění kotace získané např. od významných poskytovatelů tržních dat (např. na Reuters nebo Bloomberg) a které nejsou označeny jako závazné (binding).

Jedním z jevů poslední doby (Českou republiku nevyjímaje) je nízká aktivita trhu pro určité, na veřejném trhu k obchodování přijaté finanční nástroje. Jak ČÚP tak IFRS 13 obsahují požadavek na to, aby tržní hodnota (resp. vstup úrovně 1) byla dobrým představitelem reálné hodnoty (resp. byla odvozena z aktivního trhu). Pokud tedy účetní jednotka přebírá údaje o cenách z trhu, musí dobře doložit, že se skutečně jedná o trh aktivní (s dostatečnou likviditou, objemy atd.). Auditor by pak měl ověřit, zda je toto doložení dostatečné a zda by nemělo být použito ocenění prostřednictvím modelu.

Nakonec bych také zmínil rostoucí význam složky kreditního rizika při oceňování finančních nástrojů modelem. Zatímco před začátkem finanční krize byl vliv kreditního rizika v rámci diskontních faktorů budoucích peněžních toků zohledňován většinou pouze u nederivátových finančních nástrojů, v současné době vzhledem k obecnému zhoršování kreditní kvality protistran a rostoucí rizikové averzi účastníků trhu, což se oboje projevuje v růstu příslušných úvěrových rozpětí, již tento vliv nelze zanedbávat ani u derivátových pozic (včetně pasiv). Auditor by měl zhodnotit s ohledem na hladinu významnosti, jakým způsobem je kreditní riziko zohledněno v oceňovacích modelech, které vedení společnosti používá, a zda tyto modely negenerují významnou chybu.

Shrnutí

Oblast auditu reálných hodnot finančních nástrojů rozhodně nepatří mezi ty jednodušší, kterými se auditor musí zabývat. Navíc, jak ukazuje poslední vývoj, je tato oblast stále pod větším drobnohledem jak regulátorů, tak i investorů. Proto vyžaduje od auditora důkladnou přípravu a neustálé udržování a rozšiřování znalostí. Byt předcházející text rozhodně není vyčerpávajícím popisem této komplexní oblasti, doufám, že do ní alespoň částečně poskytl náhled.

Jan Zedník

Ing. Jan Zedník FCCA, CFA, je auditorem a senior manažerem ve společnosti Ernst & Young. Během svého působení v oblasti finančního auditu se specializoval na firmy z oblasti finančních služeb, zejména banky, leasingové společnosti a obchodníky s cennými papíry. Působí rovněž jako lektor.

Zajišťovací účetnictví

Petr Přecechtěl

Úvod do zajišťovacího účetnictví

Cílem zajišťovacího účetnictví je zobrazit v účetní závěrce vliv řízení rizik prostřednictvím finančních nástrojů na hospodářský výsledek (případně na ostatní úplný výsledek hospodaření).

Přiblížme si motivaci k zajišťovacímu účetnictví na jednoduchém příkladu. Společnost s funkční měnou česká koruna realizuje investiční projekt, který bude zaplacen v dolarech. K zajištění měnového rizika uzavře společnost měnový forward. V rámci měnového forwardu společnost prodává dolar a nakupuje českou korunu za předem stanovený kurz. Účetnictví bude následující:

- Měnový forward bude od svého uzavření účtován v reálné hodnotě.
- Pohledávka z investičního projektu bude účtována v průběhu realizace investičního projektu. Teprve od okamžiku zaúčtování bude pohledávka přeceňována aktuálním spotovým kurzem.

Jelikož okamžik zaúčtování derivátu a zaúčtování pohledávek není shodný, vidíme, že zajištění ekonomického rizika není plně a okamžitě reflektováno v účetních výkazech společnosti. Zajišťovací účetnictví poskytuje nástroje, jak tento časový nesoulad v účetnictví překonat.

Česká legislativa

Postupy pro zajišťovací účetnictví pro podnikatele upravuje § 52 vyhlášky č. 500/2002 Sb. Postupy pro zajišťovací účetnictví pro banky a jiné finanční instituce upravuje § 70 vyhlášky č. 501/2002. Podrobnější úprava je obsažena v účetním standardu pro finanční instituce č. 110.

Vzhledem k tomu, že česká účetní úprava do značné míry odráží Mezinárodní standardy účetního výkaznictví (IFRS), zaměříme se v dalším textu na úpravu dle IFRS, která je propracovanější. Nicméně v naší praxi se ukazuje, že jednodušší česká úprava nepředstavuje pro účetní jednotky problém.

Důležitým aspektem a motivací pro české účetní jednotky je rovněž skutečnost, že dopady zajišťovacího účetnictví se plně promítají i do základu daně z příjmu.

Mezinárodní standardy účetního výkaznictví

V Mezinárodních standardech účetního výkaznictví je problematika zajišťovacího účetnictví upravena ve standardu IAS 39.

Zdůrazněme úvodem, že využití zajišťovacího účetnictví (vytvoření a ukončení zajišťovacího vztahu) je v současné době zcela na rozhodnutí účetní jednotky.

Pokud si účetní jednotka přeje využít postupy zajišťovacího účetnictví, musí zajišťovací vztah splnit následující požadavky:

- Formální dokumentace zajišťovacího vztahu při jeho vytvoření, dokumentace cíle a strategie řízení rizik. Zajišťovací dokumentace musí obsahovat popis zajišťovacího instrumentu, popis zajišťované položky nebo transakce, popis zajišťovaného rizika, popis hodnocení efektivity zajištění.
- Očekávání vysoké efektivity zajištění (kompenzace reálných hodnot nebo peněžních toků souvisejících se zajišťovaným rizikem).
- Pro zajištění peněžních toků musí být budoucí transakce vysoce pravděpodobná.
- Efektivita zajištění musí být spolehlivě měřitelná (často mohou být k měření efektivity použity statistické metody).
- Zajištění je průběžně vyhodnocováno a je efektivní v účetních obdobích od svého vytvoření. Jedná se o známý požadavek, aby skutečný poměr mezi změnou reálné hodnoty zajišťované položky a zajišťovacího instrumentu byl v intervalu 80-125 %.

Standard upravuje tři typy zajišťovacích vztahů:

- Zajištění reálné hodnoty; zajištění proti změně reálné hodnoty finančního aktiva, závazku, pevného příslibu nebo jejich části.
- Zajištění peněžních toků; zajištění vůči volilitě peněžních toků, která souvisí s aktivem, závazkem nebo s vysoce pravděpodobnou budoucí transakcí a má dopad do hospodářského výsledku účetní jednotky.
- Zajištění čisté cizoměnové investice, jak je definována v IAS 21.

Standard dále definuje řadu požadavků, které musí zajišťovací instrument a zajišťovaná položka splňovat. Účetní dopady zajišťovacího účetnictví jsou následující:

- Zajištění reálné hodnoty.
 - Zisk nebo ztráta z přecenění zajišťovacího derivátu (nebo kurzový rozdíl v případě zajištění jiným instrumentem než derivátem) jsou účtovány do hospodářského výsledku.
 - Zisk nebo ztráta z přecenění zajišťované položky, které souvisí se zajišťovaným rizikem, jsou účtovány do hospodářského výsledku. V případě, že zajišťovaná položka není účtována v reálné hodnotě, je zaúčtována úprava jejího ocenění.
- Zajištění peněžních toků.
 - Část přecenění zajišťovacího instrumentu, která je vyhodnocena jako efektivní, je účtována do ostatního úplného výsledku (OCI).
 - Část přecenění zajišťovacího instrumentu, která není vyhodnocena jako efektivní, je účtována do výsledku hospodaření.
 - Částky, které jsou zaúčtovány do ostatního úplného výsledku hospodaření, jsou z něj přeúčtovány

do výsledku hospodaření ve stejném období, kdy jej zajištěné peněžní toky ovlivňují.

- Jestliže zajištěná transakce vede k zaúčtování nefinančního aktiva (nefinančního závazku), je částka z ostatního úplného výsledku hospodaření buď převedena jednorázově do ocenění nefinančního aktiva (nefinančního závazku) nebo převáděna do výsledku hospodaření postupně tak, jak toto aktivum (závazek) ovlivňuje hospodářský výsledek (např. při odpisech).
- Zajištění čisté cizoměnové investice.
 - Úprava v principu kopíruje zajištění peněžních toků. Částka účtována do ostatního úplného výsledku hospodaření je přeúčtována do hospodářského výsledku v okamžiku prodeje nebo částečného prodeje cizoměnové investice.

Mezinárodní standardy účetního výkaznictví – – připravované změny

V současné době jsou připravované změny v oblasti zajišťovacího účetnictví v rámci komplexní změny

v oblasti účtování finančních nástrojů dle IFRS 9. Ve velké stručnosti tyto změny můžeme hodnotit jako zvýšení flexibility zajišťovacího účetnictví pro účetní jednotky, rozšíření možností použití zajišťovacího účetnictví a specifické změny v účtování opcí.

Praktické případy a obvyklé problémy v zajišťovacím účetnictví

Nejčastějším problémem zajišťovacího účetnictví je neexistence zajišťovací dokumentace. Standard jednoznačně požaduje dokumentaci v okamžiku vzniku zajišťovacího vztahu. Zpětná tvorba dokumentace není přípustná, neboť by umožňovala manipulaci s hospodářským výsledkem účetní jednotky. Druhým nejčastějším problémem je nedostatečný popis měření efektivity zajištění. Tento nedostatek vede k nejistotě ohledně účtování efektivní a neefektivní složky zajištění. Další nedostatky jsou již více specifické pro konkrétní zajištění a jejich příklady jsou uvedeny níže.

Příklad 1: Zajištění peněžních toků z budoucího prodeje v cizí měně

Typický případ zajištění ve výrobní společnosti.

Popis zajišťovacího vztahu	Typické problémy
Zajišťovaná položka: budoucí prodej nebo nákup v cizí měně Zajišťovací instrument: měnový forward Zajišťované riziko: měnové Metoda měření efektivity: metoda hypotetického derivátu* Typ zajišťovacího vztahu: zajištění peněžních toků	Vztah vytvořený až v průběhu života derivátů (což je možné), ale celá reálná hodnota derivátů je účtována do ostatního úplného výsledku hospodaření (což možné není). Do OCI účtovat jen změnu reálné hodnoty. Snaha vytvořit zajišťovací vztah s derivátem, který obsahuje páku nebo obsahuje prodanou opci (při nepříznivém vývoji kurzu navýšení objemu cizí měny), což není přípustné. Přeúčtování z OCI v okamžiku realizace zajištěného peněžního toku, nikoli v okamžiku zaúčtování pohledávky.

*Poznámka: Standard nespécifikuje konkrétní metodu měření efektivity zajištění. Jednou z metod je metoda hypotetického derivátu. Hypotetický derivát je smyšlený instrument, jehož parametry přesně kopírují zajišťovanou položku. Hypotetický derivát by měl odrážet jen ta rizika, která má zajišťovaná položka. V okamžiku vzniku zajišťovacího vztahu se hodnota hypotetického derivátu obvykle rovná nule.

Příklad 2: Zajištění peněžních toků z nájmu v cizí měně

Typický případ zajištění v nemovitostním SPV (Special Purpose Vehicle).

Popis zajišťovacího vztahu	Typické problémy
Zajišťovaná položka: smluvní nájemné v EUR Zajišťovací instrument: přijatý úvěr v EUR Zajišťované riziko: měnové Metoda měření efektivity: srovnání objemu nájemného s objemem úvěru Typ zajišťovacího vztahu: zajištění peněžních toků	V některých případech účetní jednotka označí úvěr za zajišťovací instrument a následně účtuje o všech kurzových rozdílech z úvěru do ostatního úplného výsledku hospodaření bez jakékoli souvislosti s peněžními toky. Tento postup není správný. Nedostatečné určení zajištěných peněžních toků. Není jasné, kdy přeúčtovat z OCI. Tento nedostatek vynikne v souvislosti s dlouhou splatností úvěru. Přeúčtování částky z ostatního úplného výsledku hospodaření při předčasném splacení úvěru (nebo konverzi do CZK). Správný postup je postupné účtování dle původního platebního kalendáře zajištěného peněžního toku.

Příklad 3: Zajištění komoditního rizika nákladů na dopravu

Náklady na dopravu mohou být často navázány na index ceny paliv. Účetní jednotka se snaží zajistit komoditním swapem proti růstu nákladů.

Popis zajišťovacího vztahu	Typické problémy
<p>Zajišťovaná položka: náklady na dopravu</p> <p>Zajišťovací instrument: komoditní swap</p> <p>Zajišťované riziko: celková změna peněžních toků</p> <p>Metoda měření efektivity: přímé srovnání změny reálné hodnoty peněžních toků se změnou reálné hodnoty komoditního swapu</p> <p>Typ zajišťovacího vztahu: zajištění peněžních toků</p>	<p>Jako zajištěné riziko je určena komoditní složka ceny za dopravu. Tento přístup není dle standardu možný. Současný standard neumožňuje identifikovat jen komponentu nefinančního aktiva nebo závazku jako zajištěnou položku. Je nutné jako zajištěnou položku určit celý peněžní tok.</p> <p>V případě, že je zajišťovanou položkou určen celý peněžní tok, není správně vyhodnocena neefektivita zajištění. Např. změna peněžního toku v důsledku změny nekomoditních složek ceny se neprotáhne do neefektivity.</p>

Příklad 4: Zajištění úrokového a měnového rizika z fixně úročeného úvěru v eurech

Typický příklad z finančních institucí (úvěr na straně aktiv).

Popis zajišťovacího vztahu	Typické problémy
<p>Zajišťovaná položka: úvěr v EUR s fixní úrokovou sazbou</p> <p>Zajišťovací instrument: cross-currency úrokový swap (CC-IRS)</p> <p>Zajišťované riziko: úrokové a měnové</p> <p>Metoda měření efektivity: přímé srovnání změny reálné hodnoty úvěru vlivem úrokového a měnového rizika se změnou reálné hodnoty CC-IRS</p> <p>Typ zajišťovacího vztahu: zajištění reálné hodnoty</p>	<p>Efektivita zajištění je měřena hypotetickým derivátem, v tomto případě CC-IRS. Tento instrument ovšem obsahuje riziko změny swapových sazeb (basis points), které v zajišťované položce není přítomno. Tento způsob měření efektivity zajištění je zjednodušující. Pro účely zveřejnění je dluhový instrument vykázán jako instrument v reálné hodnotě. Ve skutečnosti se jedná jen o úpravu ocenění o úrokové a měnové riziko, nikoli o reálnou hodnotu. Celá změna reálné hodnoty derivátu je ponechána v OCI. Vzhledem k tomu, že o kurzových rozdílech je účtováno do hospodářského výsledku, měla by být část reálné hodnoty, která odpovídá měnovému riziku, přeúčtována z OCI do hospodářského výsledku.</p>

Shrnutí

Zajišťovací účetnictví poskytuje účetním jednotkám nástroje, prostřednictvím kterých mohou účinně zobrazit dopad řízení rizik do účetní závěrky. Ovšem stejné nástroje mohou být použity managementem k významnému ovlivnění výsledku hospodaření. Pro ověření zajišťovacího účetnictví je potřeba kombinovat znalost účetních standardů, řízení rizik, valuace finančních nástrojů a statistických metod. Naprostým minimem pro zajišťovací účetnictví je dostatečně detailní a specifická zajišťovací dokumentace, vytvořená v okamžiku vzniku zajišťovacího vztahu.

Petr Přecechtěl

Petr Přecechtěl je senior manažerem ve společnosti Ernst & Young. Většinu profesní kariéry se věnuje problematice řízení finančních rizik. Jednou z jeho odpovědností je účetní poradenství pro finanční instituce v regionu střední a východní Evropy, specificky oblasti tvorby opravných položek, valuace finančních nástrojů a zajišťovací účetnictví.

Dojel na měnový forward.

Kresba: Ivan Svoboda

Zajišťovací účetnictví podle německého práva

David Trytko

Účtování o zajišťovacích derivátech je upraveno v paragrafu 254 německého obchodního zákoníku, v jehož třetí knize – tak jako v našem zákoně o účetnictví – jsou koncentrovány předpisy týkající se účetnictví. Jeho označení v zákoně zní „Tvorba oceňovacího celku“ (zavedeno přijetím 3. 4. 2009 tzv. zákona o modernizaci účetnictví –

– Bilanzmodernisierungsgesetz – často v odborné literatuře krátce označovaný jako BilMoG).

Po přečtení tohoto paragrafu lze jen lehce vytušit, že se jedná o vyjádření vztahu mezi zajišťovanou a zajišťující položkou. Navíc se v textu vůbec nevyskytuje slovíčko derivát, tak jako například v naší české vyhlášce č. 500/2002 Sb. v § 52 – Oceňovací rozdíly při uplatnění reálné hodnoty u zajišťovacích derivátů. Německý zákonodárce totiž popisuje takovou situaci, kdy lze vzájemně (mimoučtetně) započítat vlivy ze zajišťované a zajišťující položky. Německý zákonodárce hovoří v tomto případě o vytvoření tzv. oceňovacího celku.

Tento oceňovací celek, možná také do češtiny přeložitelný jako oceňovací jednotka či výstižněji oceňovací soubor (v originále „Bewertungseinheit“), představuje spojení buď aktiv či závazků nebo s vysokou pravděpodobností očekávaných transakcí v souvislosti s finančním nástrojem, který má přesně opačný vývoj hodnoty či opačný směr toku peněz. Jinými slovy se jedná o situaci, kdy se hodnota zajišťované položky vyvíjí přesně naopak a ve stejném rozsahu oproti hodnotě položky zajišťující (platí stejně i o peněžních tocích spojených se zajišťovací a zajištěnou položkou). Často naleznete v literatuře tento stav pojmenovaný jako „uzavřenou pozici“.

Hlavní odlišnost

Hlavní odlišností oproti (výjimečně či překvapivě) přísnému českému a mezinárodnímu pojetí (IFRS) je, že v německých účetních závěrkách není potřeba provádět žádnou související závěrkovou operaci. V praxi to znamená, že např. není účtováno o kurzových rozdílech z přepočtu cizoměnových pohledávek či závazků k datu účetní závěrky a ani se neúčtuje o reálné hodnotě zajišťovacího instrumentu.

Například společnost fakturující své výkony v EUR uzavřela s ohledem na vysoce pravděpodobnou měsíční inkasa v EUR měnové forwardy na následujících 12 měsíců, čímž pokryje své potřeby výdajů v CZK, dejme tomu 60 % měsíčních tržeb. V německé účetní závěrce při zachování vysoké míry pravděpodobnosti plánovaných inkas by své otevřené položky pohledávek v EUR v účetní závěrce do výše uzavřeného derivátu na období plánovaných eurových inkas nepře počítávala aktuálním kurzem, stejně tak by

účetně nezachycovala reálnou hodnotu zajišťujících forwardů.

Důvodem je pevná víra ve vzájemnou eliminaci vývoje hodnoty či peněžních toků zajišťované a zajišťující položky. Nutnou daní i logickým důsledkem je utvrdit sebe a přesvědčit i adresáty účetních výkazů o této skutečnosti. Zpravidla dokumentací a výpočtem efektivitu zajišťovacího vztahu a popisem všech relevantních skutečností v příloze účetní závěrky.

Právě zmíněný proces stvrzení a pravidelného ujištění o existenci již dříve stvrzeného zajišťovacího vztahu v plném rozsahu je s ohledem na „neúčtování = nicnedělání“ možná i jeden z negativ německého přístupu. Často totiž vede k subjektivnímu přesvědčení, že „přece není potřeba nic dělat“, často ani zmiňovat či popisovat v příloze. A když už přece jenom, tak zveřejňované informace jsou zpravidla osekány na minimum.

A právě informace externím uživatelům by měly být s ohledem na vážnost situace zřetelné a jasné, což německý přístup přesouvá z hlavních výkazů (rozvahy a tzv. výsledovky) do doprovodných poznámek (přílohy). Pouze zkušený a uvědomělý adresát je schopen rozpoznat, že společnost deriváty využívá. Pro běžného uživatele je proto vhodnější na možná rizika upozornit rovnou v rozvaze vykázáním např. závazku jako reálné hodnoty uzavřeného derivátu (rozuměj v tomto případě budoucí ztráty). V německém pojetí je závazek či lépe řečeno rezerva na hrozící ztráty (a související náklad) vykázáno až v kritickém okamžiku nesplnění podmínky vzájemného (mimoučtetního) zápočtu proti sobě jdoucích efektů ze změny hodnoty či peněžního toku zajišťované a zajišťující položky. To už bývá často pozdě a adresát účetních informací se cítí obvykle oklamán.

Další odlišnosti

Jedním z ostatních zásadních rozdílů mezi českým a mezinárodním pojetí oproti německému je skutečnost, že lze neúčtovat o reálné hodnotě či její změně výsledkově jen v případě zajištění budoucích peněžních toků. V případě zajištění reálné hodnoty je potřeba účtovat vždy oproti nákladům a výnosům. Podle německého přístupu není za splnění popsaných podmínek potřeba účtovat o změně reálných hodnot rovněž vůbec.

Další odlišností je míra a rozsah zmiňovaného vzájemného zápočtu. Nikoho nepřekvapí případ, či jinak řečeno, většina z nás si představí vždy jeden „pár k zápočtení“ – položku zajišťující a položku zajišťovanou. Tento přístup je zvolen jak v české úpravě, tak i v mezinárodních standardech a mluví se o tzv. mikro hedge (viz IAS 39.78, 39.81A, 31.83).

Německý zákonodárce je ale velkorysejší. Připouští totiž rozsáhlejší možnost zápočtu – dovoluje tvořit totiž větší skupiny položek zajišťovaných a protipoložek zajišťujících. Proti jednomu úvěru s variabilní úrokovou

sazbou nemusí vždy stát úrokový swap s fixní úrokovou sazbou. Úvěrů i protistojících swapů či dokonce jiných zajišťujících položek může být celá řada. Dokonce se mohou zajišťované či zajišťující položky mezi sebou navzájem více či méně „kompenzovat“. Důležité ale je, jak dopadne porovnání na této vyšší tzv. makro úrovni. Oceňovací celek pak zpravidla tvoří popsaná skupina položek a výsledný rozdíl – tzv. čistou otevřenou pozici kryje derivát diverzifikující rizika již vzájemně nekompenzovaná. Tento přístup však IFRS nedovoluje.

Zvláštním případem makro hedge jsou skupiny zajišťovaných položek, které mají stejné či podobné vlastnosti. Jedná se o skupinu – portfolio zajišťovaných položek, např. úvěrů či pohledávek, které mají stejnou vlastnost, např. nesou stejné měnové či úrokové riziko. Oproti nim může stát opět podobná skupina zajišťovaných položek. Mluví se potom o tzv. portfolio hedge, a ty povoluje i IFRS. Jedná se totiž o zvláštní mezistádium mezi mikro a makro hedge.

Důvodem, proč jsou v Německu povoleny i makro hedge je úspora nákladů na deriváty, zpravidla kvůli částečnému přirozenému – logickému či „selskému“ – způsobu zajištění.

Vedle zmíněných existují i další, zpravidla již dílčí odlišnosti. Za rychlou zmínku stojí zpravidla volnější německá pravidla oproti přeregulovaným IFRS. Týká se to především měření a vyjádření efektivity, volby vhodné zajišťující položky (v IFRS lze jen derivát a jen u měnového rizika i jiné, zpravidla bilanční položky), a všeobecně dokumentace zajišťujícího vztahu.

Německá transformace na IFRS

O to těžší úlohu mají účetní jednotky, které musí v sousedním Německu postupovat podle přísnějších IAS 39, kde jsou deriváty v současnosti upraveny (v platnost, pravděpodobně v roce 2015, vstoupí i nový standard IFRS 9, který IAS 39 nahradí). Podobně je na tom i auditor, jenž musí tuto oblast velmi kriticky, a často i s ohledem na uživatele daných účetních výkazů posuzovat.

Závěr

Tento příspěvek měl pomoci přiblížit chápání a účtování našich německých sousedů na příkladě zajišťovacího účetnictví jakož i chápání a používání účetních zásad v praxi. V tomto případě konkrétně na neoblíbeném poli zajišťovacího účetnictví. Je potřeba konstatovat, že v Německu je velký důraz kladen na předpoklad vysoké odborné znalosti adresáta – uživatele účetních výkazů, což může u malých, zpravidla odborně ne vždy zdatných investorů představovat určitou informační nerovnováhu. Tuto nevýhodu podle mého názoru neodstraní ani přísný přístup v případě nesplnění předpokladů pro zajišťovací účetnictví – tvorba rezervy na hrozící ztráty (ve výši pro účetní jednotku negativní reálné hodnoty zajišťovacího

instrumentu) či naopak neúčtování kladné hodnoty reálné hodnoty zajišťovacího účetnictví.

Ačkoliv je zvoleno řešení podle „selského rozumu“, důsledky mohou být v praxi pro neznalého uživatele bolestnější, obzvláště u kreativněji pojatého účetnictví. Proto stanovení přísných podmínek pro zajišťovací účetnictví s přečtením oproti vlastnímu kapitálu (jak je provedeno v IAS a potažmo v našich účetních předpisech) je v prostředí častějšího, i když možná jen dílčího účelového zneužití účetních výkazů vhodnějším přístupem.

Zároveň lze závěrem konstatovat, že ačkoliv se může zdát, že se německé účetnictví přiblížilo IFRS, a tím pádem v případě účtování derivátů i našim předpisům, je zřejmé, že při převodu české účetní závěrky na závěrky označované obvykle jako HB II a používané pro konsolidaci německých mateřských společností je nadále potřeba provádět úpravy.

David Trytko

David Trytko působí jako vedoucí auditorského týmu u společnosti Rödl & Partner. Jeho specializací je německé účetní právo, IFRS a konsolidace. Absolvoval Vysokou školu ekonomickou v Praze, studoval rovněž na Friedrich Alexander Universität v Norimberku, kde i začal svou profesní dráhu v sídle mateřské společnosti Rödl & Partner. Mezi jeho klienty patří jak české pobočky zahraničních společností, tak obchodní společnosti s českou majetkovou účastí.

NABÍDKA SPOLUPRÁCE

**Dceřiná společnost mezinárodní
auditorské společnosti
se sídlem v Praze hledá ke spolupráci
samostatného auditora**

Požadujeme samostatné provádění auditů na vlastní odpovědnost podle českých právních předpisů a mezinárodních auditorských standardů a spolupráci na zakázkách společně s mateřskou společností.

Předpokladem je minimálně 5 let praxe s prováděním auditů a dobrá znalost anglického nebo německého jazyka. Budoucí partnerství ve společnosti je možné.

V případě zájmu prosíme o zaslání strukturovaného životopisu na adresu

siegfried.SCHEINER@consultatio.at.

Změny v účtování finančních nástrojů

Michaela Kubějová

Současný stav a harmonogram změn

V současné době se účtování a vykazování finančních nástrojů řídí mezinárodními standardy IAS 39 – Finanční nástroje: účtování a vykazování a IAS 32 – Finanční nástroje: zveřejňování a vykazování. V souvislosti s finanční a hospodářskou krizí zesílila kritika pravidel účtování finančních nástrojů a potřeba sjednotit pravidla

v rámci požadavků jednotlivých IFRS, zejména se standardem IFRS 4 – Pojistné smlouvy, a pokusit se o sjednocení s požadavky amerických účetních standardů, tzv. US GAAP.

Z těchto důvodů Rada pro Mezinárodní účetní standardy (IASB) začala pracovat na přípravě zcela nového standardu IFRS 9 – Finanční nástroje. Přípravovaný standard je rozdělen do čtyř částí, a to: Klasifikace a oceňování, Snížení hodnoty, Všeobecné zajišťovací účetnictví a Makro hedging. Každá z těchto částí je projednávána samostatně a je také v jiné fázi vývoje. Původně IASB předpokládala, že standard bude účinný od roku 2013, avšak tento termín se ukázal jako příliš ambiciózní. V současné době je plánována povinná aplikace standardu od roku 2015, ale i tento termín může být ještě ohrožen. Už teď je jasné, že část Makro hedging není možné projednat a přijmout v daném termínu, a proto IASB

rozhodla, že úprava Makro hedgingu nebude součástí standardu IFRS 9, ale bude v samostatném standardu.

Zatím žádná z částí standardu nebyla schválena Evropskou unií, která uvedla, že daný standard bude projednávat a schvalovat, až bude celý schválen IASB.

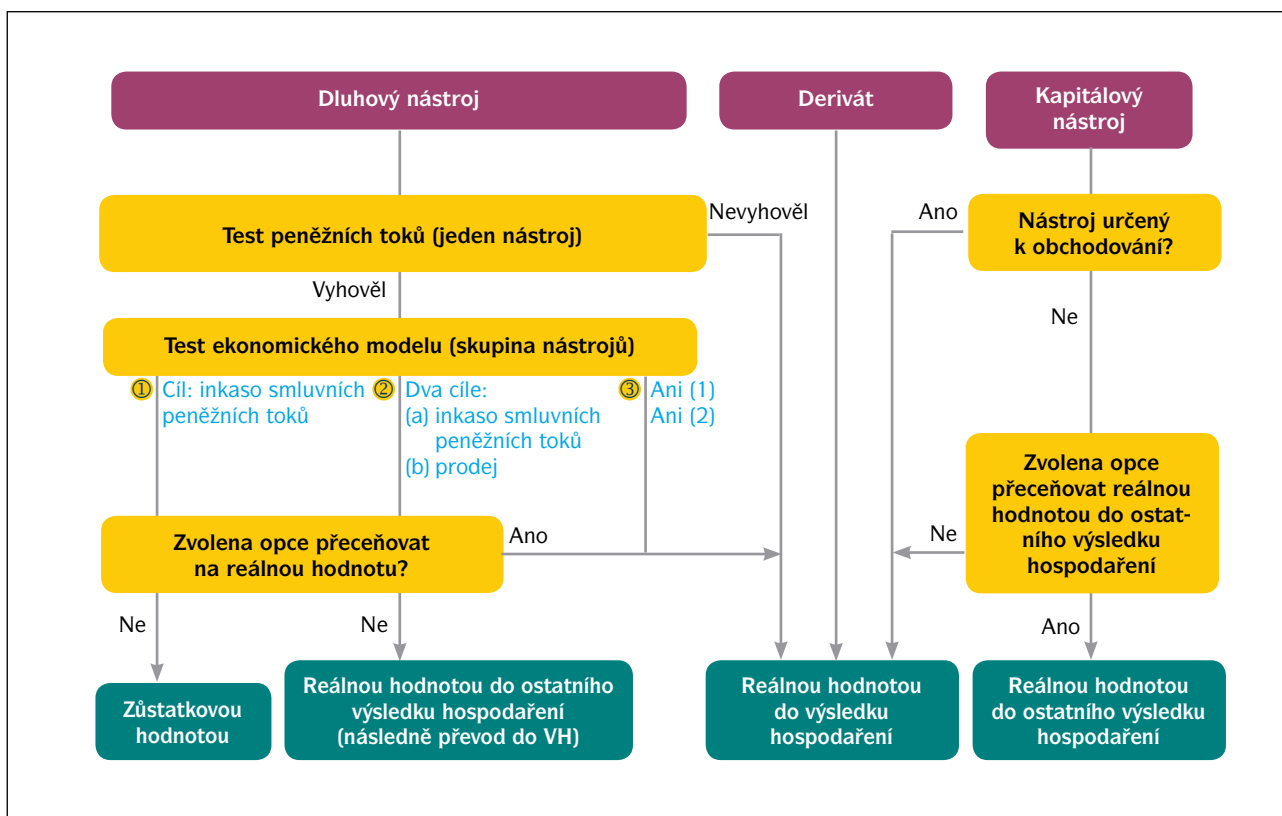
Klasifikace a oceňování

Tato část standardu je již v podobě platného standardu, ale současně existuje pracovní návrh, který mění některá ustanovení. Schválení těchto změn je plánováno ve třetím čtvrtletí roku 2013.

Nová úprava klasifikace zásadně mění kategorie finančních aktiv. Kategorie, které jsme znali doposud jako finanční aktiva přeceňovaná na reálnou hodnotu do výsledku hospodaření, aktiva k prodeji, pohledávky a úvěry a aktiva držená do splatnosti, přestávají existovat a místo nich platí nový rozhodovací diagram (viz níže).

Prvotním kritériem pro rozhodnutí, jak dané finanční aktivum klasifikovat, je skutečnost, zda jde o dluhový, akciový nebo derivátový nástroj. Klasifikaci je nutné provést při prvotním pořízení a nelze ji v průběhu držby finančního nástroje měnit.

Nejjednodušší je situace u derivátového nástroje, který je vždy oceňován reálnou hodnotou do výsledku hospodaření. Pro kapitálový nástroj platí stejný přístup. Nicméně, v případě kapitálového nástroje navíc existuje možnost volby neboli opce na přeceňování reálnou

hodnotou do ostatního úplného výsledku hospodaření. Tuto opci je možné uplatnit vždy, pokud není daný kapitálový nástroj určen k obchodování. Při použití opce však platí, že zisky a ztráty z přecenění kapitálového nástroje zůstanou už navždy součástí ostatního úplného výsledku hospodaření a nebudou při prodeji daného nástroje přeúčtovány do hospodářského výsledku.

Klasifikace dluhových nástrojů doznala největších úprav. Dle nové úpravy dluhový nástroj může být oceňovaný zůstatkovou (naběhlou) hodnotou nebo reálnou hodnotou do ostatního úplného výsledku hospodaření s následným přeúčtováním do hospodářského výsledku. K tomu, abychom byli schopni rozhodnout, jakým způsobem dluhový nástroj ocenit, je potřeba posoudit, zda daný nástroj splňuje podmínky testu peněžních toků a testu ekonomického modelu.

Co to znamená? Test peněžních toků požaduje, aby na základě smluvních podmínek daného dluhového nástroje peněžní toky představovaly výhradně platbu jistiny a úroků. Úrok má přitom představovat pouze odměnu za časovou hodnotu peněz a úvěrové riziko. Pokud daný nástroj tuto podmínku splní, může být zařazen do portfolia, které je drženo s cílem inkasovat smluvní peněžní toky nebo do portfolia, které je drženo nejen s cílem inkasovat smluvní peněžní toky, ale i prodat (test ekonomického modelu).

V případě portfolia drženo s cílem inkasovat smluvní peněžní toky je dluhový nástroj oceňován zůstatkovou hodnotou. Pokud je však daný nástroj zařazen do portfolia řízeného s cílem inkasovat peněžní toky, ale i prodat, je dluhový nástroj oceňován reálnou hodnotou prostřednictvím ostatního úplného výsledku hospodaření. Účtování a přečtenování je v podstatě analogické se současným portfoliem určeným k prodeji, tj. úrokový výnos, kurzové zisky a ztráty a ztráty ze znehodnocení se účtují do hospodářského výsledku a pouze zisky a ztráty z přecenění na reálnou hodnotu se účtují do ostatního úplného výsledku hospodaření s následným přeúčtováním do hospodářského výsledku v případě prodeje. Rozdílem je však skutečnost, že kategorie finanční aktiva určená k prodeji byla zbytkovou kategorií a mohla obsahovat i kapitálové nástroje. V navrhované úpravě veškeré dluhopisy, které splní podmínky testu peněžních toků a jsou součástí portfolia určeného k držbě a prodeji, musí být klasifikovány v této kategorii.

Jak je vidět z diagramu, existuje ještě další možnost v případě dluhových nástrojů, které splní dva výše popsané testy, a to je opce přecenění na reálnou hodnotu. Tuto opci je však možno využít pouze v případě, že odstraní tzv. účetní nesoulad.

Poslední možnost, jak dluhový nástroj oceňovat a klasifikovat, je oceňovat a klasifikovat jej v reálné hodnotě prostřednictvím výsledku hospodaření. Ta nastává v okamžiku, kdy daný nástroj nespĺní požadavky testu peněžních toků či testu ekonomického modelu.

Důvodem, proč je úprava klasifikace a oceňování dluhových nástrojů v nově navrhovaném standardu komplexnější než ve stávajícím, je skutečnost, že byl zrušen požadavek oddělovat vložené deriváty, které jsou zahrnuty ve finančních aktivech. Právě proto je nutné splnit test peněžních toků, který by měl zajistit, že v případě vložených derivátů, které významně mění finanční toky z daných nástrojů, bude celý nástroj oceňován reálnou hodnotou do výsledku hospodaření. Test ekonomického modelu pak zajistí, že finanční aktiva, která jsou držena za účelem obchodování, budou také oceňována reálnou hodnotou do výsledku hospodaření.

Oproti finančním aktivům nebyly klasifikace a oceňování finančních závazků zásadně změněny. Nově je zabudován požadavek účtovat o změně reálné hodnoty z titulu vlastního kreditního rizika do ostatního úplného výsledku hospodaření, a to v případě finančních závazků přečtenovaných na reálnou hodnotu do výsledku hospodaření.

Účetní jednotky a zejména finanční instituce se budou muset na změny v klasifikaci a oceňování důkladně připravit. Největší dopad bude v oblasti dluhových nástrojů, u kterých bude potřeba je nově klasifikovat dle toho, jak splní výše uvedené testy. Při interpretaci finančních výsledků si budeme muset zvyknout, že ne všechny zisky a ztráty z přecenění finančních nástrojů se účtují prostřednictvím hospodářského výsledku, a tím se i posílí úloha ostatního úplného výsledku hospodaření.

Znehodnocení

V oblasti znehodnocení dochází k zásadním změnám v definici znehodnocení, ve způsobu modelování očekávaných ztrát a ve způsobu diskontování očekávaných peněžních toků.

Dle stávající úpravy o znehodnocení účtujeme až v okamžiku nastalých úvěrových ztrát. Nově budeme účtovat o znehodnocení již v okamžiku očekávaných ztrát, tj. v okamžiku poskytnutí úvěru.

Jaké jsou požadavky na modelování ztrát ze znehodnocení? Výpočet znehodnocení je prováděn pomocí modelu tří košů. V prvním koši jsou zařazena všechna aktiva, která nevykazují známky znehodnocení. Znehodnocení je pak vypočteno na základě očekávaných ztrát, které nastanou v daném portfoliu v průběhu příštích 12 měsíců.

V druhém a třetím koši účtujeme již o ztrátách ze znehodnocení, které očekáváme po celou dobu trvání aktiva. Do těchto košů klasifikujeme aktiva v okamžiku, kdy došlo k významnému zvýšení kreditního rizika. Rozdíl mezi druhým a třetím košem je, že v případě třetího koše již existují objektivní důkazy o znehodnocení konkrétního aktiva.

Tento model musí být použit pro úvěry či dluhové nástroje. Znehodnocení u pohledávek z obchodního styku nebo pohledávek z leasingu lze počítat pomocí

zjednodušeného modelu, ve kterém se zaúčtují ztráty ze znehodnocení očekávané po celou dobu trvání nástroje. Při výpočtu je v tomto zjednodušeném modelu možné použít matice jako praktický nástroj.

Při výpočtu znehodnocení stále platí požadavek diskontování peněžních toků, které jsou ve výpočtu zahrnuty. Nicméně oproti stávajícímu standardu, ve kterém lze k diskontování použít pouze původní efektivní úrokovou míru daného nástroje, bude nově možnost zvolit si diskontní míru v rozmezí od bezrizikové úrokové míry až po efektivní úrokovou míru.

Jaké dopady bude mít přijetí navrhovaných úprav? Z ekonomického hlediska by se mělo účtovat o ztrátách ze znehodnocení v ranější fázi, ztráty mohou více kolísat, bude potřeba více odborného úsudku a mohou vzniknout rozdíly v praktické aplikaci. Z provozního hlediska vzniknou požadavky na relevantní data, která budou nutná pro výpočet očekávaných ztrát.

Zajišťovací účetnictví

Návrh principů všeobecného zajišťovacího účetnictví by měl být schválen ve druhé polovině roku 2013. Současná úprava zajišťovacího účetnictví byla často kritizována pro přílišnou komplexnost, příliš rigidní formální pravidla a hlavně pro svůj nesoulad s praxí řízení rizik. Navrhované úpravy by měly tyto nedostatky odstranit a v jejich důsledku by se více zajišťovacích strategií mělo kvalifikovat pro zajišťovací účetnictví. Cílem také je, aby uživatelé účetních závěrek mohli lépe porozumět aplikovaným zajišťovacím strategiím a jejich dopadům.

Asi nejvíce viditelnou změnou je zrušení testu efektivnosti v rozsahu 80-125 % a nahrazení požadavkem, aby zajišťovací účetnictví podávalo nezkreslený výsledek, minimalizovalo očekávanou neúčinnost zajištění a aby očekávaná kompenzace změn byla jiná než náhodná.

Další významnou změnou je, že v případě neefektivnosti v zajišťovacím vztahu není nutné tento vztah ukončit, ale je požadováno jeho přehodnocení, tzv. rebalancing.

Dále byl zrušen požadavek, že změna reálné hodnoty jednotlivé položky musí být proporcionální ke změně reálné hodnoty celé skupiny. Díky této úpravě došlo k rozšíření definice zajištěné položky, nově tak může být zajištěna skupina položek (včetně položek, které tvoří čistou pozici), jestliže všechny položky je možné zajišťovat jednotlivě a z pohledu řízení rizik jsou řízeny společně. Nefinanční aktiva mohou být zajištěna nejen z titulu kurzového rizika, ale i z titulu dalších rizikových složek, např. ropy jako složky ceny leteckého benzínu.

Návrh obsahuje i další dílčí změny s cílem rozšířit použití zajišťovacího účetnictví tak, aby bylo možné ho aplikovat na většinu zajišťovacích strategií. Nicméně stále budou existovat některé zajišťovací strategie, které nebudou splňovat požadavky

na zajišťovací účetnictví jako např. zajištění pomocí interních derivátů, zajištění reálné hodnoty běžných účtů nebo zajištění pomocí vnitroskupinového cizoměnového úvěru.

Závěr

Cílem tohoto článku bylo nastínit nejvýznamnější změny, které se v účtování finančních nástrojů připravují. S trochou nadsázky lze říci, že v této oblasti nezůstává kámen na kameni. Dá se předpokládat, že účetní jednotky budou muset dlouho před účinností tohoto standardu provést analýzu svých portfolií, nově definovat způsob výpočtu znehodnocení a přehodnotit své zajišťovací vztahy. Při praktické aplikaci nového standardu vyvstane určitě mnoho otázek a nejasností, které bude potřeba řešit. Požadavky na data a informační systémy asi také netřeba zmiňovat. Z toho všeho plyne, že oblasti účtování finančních nástrojů bychom měli již nyní věnovat pozornost a být tak připraveni na účinnost nového standardu.

Michaela Kubýová

Ing. Michaela Kubýová, FCCA, je auditorkou a výkonnou ředitelkou ve společnosti Ernst & Young a zaměřuje se na sektor finančních služeb a technologií. Je členkou Výkonného výboru a předsedkyní Výboru pro IFRS a finanční instituce Komory auditorů ČR. Je školitelkou a odbornicí na IFRS a účetní ošetření různých finančních produktů.

K vybraným otázkám právního postavení a činnosti kárné komise KA ČR

Kárná komise Komory auditorů ČR prostřednictvím článků publikovaných v časopise Auditor opakovaně usiluje o zlepšení povědomí auditorské obce ohledně procesních pravidel ovládajících správní (kárné) řízení. Tentokrát se ve svém příspěvku zaměříme výběrově na zcela konkrétní aspekty kárného procesu, jež se v praxi jeví spornými, případně jsou auditory v jejich stanoviscích a vyjádřeních (opakovaně) vadně interpretovány. Opomenuta nezůstane ani otázka postavení Komise jako správního orgánu příslušného k rozhodování v kárném řízení na 1. stupni.

Kárná komise jako nezávislý správní orgán

Téměř s železnou pravidelností se v různých diskuzích objevuje téma právního postavení kárné komise v rámci systematiky jejich pravomocí i vnitřního uspořádání Komory jako samosprávné organizace auditorů. Zodpovězení uvedené otázky není snadné, mělo by nicméně být motivováno primárně s ohledem na teorii organizačního členění veřejné moci ve státě, méně pak s náhlylností vyhovět aktuálním, žel v čase nestálým požadavkům jakékoli skupiny osob. Primárním zdrojem hledání odpovědi tedy má být výlučné právo.

Zákon o auditorech (ZoA) v § 31 odst. 1 definuje Komoru jako samosprávnou organizaci všech auditorů, která je subjektem práva, tedy právnickou osobou. Následně pak stanoví (§ 32), že orgány Komory jsou sněm, výkonný výbor a prezident Komory, dozorčí komise a kárná komise. Kárná komise (KK) vykonává působnost stanovenou v hlavě III. zákona a při své činnosti se řídí kárným řádem (§ 36). Správní řád v § 1 odst. 1 upravuje svou institucionální působnost tak, že se vztahuje na postup *orgánů moci výkonné, orgánů územních samosprávných celků a jiných orgánů, právnických a fyzických osob, pokud vykonávají působnost v oblasti veřejné správy („dále jen správní orgán“)*.

Z logiky uvedeného členění (byť není ani zdaleka dokonalé) platí, že Komora jako veřejnoprávní korporace spadá do kategorie **právnických osob vykonávajících působnost v oblasti veřejné správy**. V této souvislosti pak není od věci zmínit, že teorie správního práva rozlišuje subjekty a vykonavatele veřejné správy – subjektem se obecně rozumí především právnická osoba (lhostejno zda veřejného nebo soukromého práva, zde Komora), vykonavatelem její orgán či orgány (zde kárná komise). Subjekty veřejné správy, které jsou právnickými osobami, mohou teoreticky vykonávat jim svěřenou veřejnou správu jen prostřednictvím příslušných vykonavatelů, tzn. svých orgánů. Pouze tyto orgány jsou pak správními orgány

v úzkém smyslu. Subjekt veřejné správy, který je právnickou osobou, by takto být označován **neměl**, neboť dochází ke stírání rozdílu mezi subjekty a vykonavateli veřejné správy. Z hlediska teoretické čistoty totiž platí, že subjekt veřejné správy vždy musí mít své orgány, jejichž prostřednictvím jedná navenek, a to jak při výkonu působnosti v oblasti veřejné správy, tak v rámci soukromoprávních vztahů. Nutno však dodat, že zákonodárce uvedeného členění mnohdy nedbá a výkon působnosti svěřuje v jednotlivých zákonech právnické osobě jako takové, tzn. subjektu veřejné správy, nikoli jeho konkrétnímu orgánu. Důvod takového postupu není zřejmý a potýká se s ním i platný zákon o auditorech (např. § 8 odst. 3).

V návaznosti na uvedené nicméně platí: Jednotlivé zákony, které stanoví funkční příslušnost konkrétních orgánů právnických osob (viz § 25, 36 ZoA pro kárnou komisi), tím současně určují i věcnou působnost těchto právnických osob. Pokud tedy akceptujeme výše zmíněný závěr, že právnické osoby mohou vykonávat jim svěřenou působnost v oblasti veřejné správy jen prostřednictvím svých orgánů, mělo by platit i to, že jejich orgány vykonávají tuto působnost opět **jen neoddělitelně, tzn. samostatně nestojící součástí těchto právnických osob**. Nejde tedy zásadně o instituce stojící samostatně a fungující bez jakékoliv vazby na právnické osoby, jejichž jsou součástí (tedy: kárná komise nemůže existovat bez Komory a naopak, ledaže zákon přenesne působnost Komise na jiný orgán Komory nebo zcela mimo ni).¹ Lze tedy soudit, že originární věcnou působností disponuje zásadně subjekt veřejné správy (Komora), zatímco jeho orgán (Komise) vykonává tuto pravomoc v praxi.

Uvedené skutečnosti nicméně, a to je třeba zdůraznit, nemění právní postavení Komise uvnitř Komory, které je nadále založeno na principu striktní nezávislosti. Formální neoddělitelnost kárné komise od Komory totiž s ohledem na věcnou působnost KK i svého druhu sporný charakter kárného řízení nemůže vést k tomu, že by řádný výkon funkce člena Komise mohl být prováděn i v postavení jakkoli závislém.

Zpráva o kontrole a její význam jako řádného důkazního prostředku

S ohledem na skutečnost, že kárná komise není bezprostředně přítomna při provádění kontroly kvality a o projednávání případu se dozvídá zprostředkovaně z předloženého návrhu, považuje za velmi podstatné zodpovězení otázky, nakolik je takovýto návrh, případně k němu přiložená zpráva o kontrole,

¹ VEDRAL, Josef: *Správní řád. Komentář*. 2. aktualizované vydání. Bova Polygon. Praha 2012, s. 45.

dostatečným důkazním prostředkem tam, kde účastník řízení navrhovatelem předkládaná zjištění nerozpouje nebo tak činí způsobem na první pohled nedostatečným. Dle ustálené judikatury ve věcech správního trestání vychází kárná komise v těchto případech z následujících obdobně použitelných pravidel:

1. Dle rozsudku vrchního soudu v Praze platí, že *výsledky kontroly, provedené podle zákona ČNR 552/1991 Sb., o státní kontrole, mohou být podkladem pro zahájení správního řízení o uložení pokuty vůči odpovědnému subjektu a jedním z důkazů, kterým je posuzováno protiprávní jednání odpovědného subjektu, avšak samy o sobě nenahrazují, ani nemohou nahradit dokazování provedené postupem stanoveným správním řádem v rámci následně vedeného správního řízení o uložení správní sankce. Skutečnost, že správní řízení o uložení pokuty navazovala na kontrolní činnost (...) nezabývá správní orgán povinnosti vycházet při rozhodování ze skutečného stavu věci a nikoliv pouze ze zjištění učiněných v rámci provedené kontroly.*²
2. Dle jiného rozhodnutí téhož soudu nutno vzít v úvahu také to, že *vyjde-li správní úřad při rozhodování o sankci za správní delikt pouze z protokolu o kontrole, aniž by se v následném správním řízení o uložení sankce jakkoliv vypořádal s důkazními návrhy účastníka řízení v tomto řízení učiněnými, které mají vyvrátit nebo jinak interpretovat kontrolní zjištění, je výsledné rozhodnutí zpravidla nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů.*³
3. Uvedené závěry jsou nicméně korigovány v ustálené judikatuře Nejvyššího správního soudu, a to právě pro případ pasivity kárně obviněného: *Zahájí-li správní orgán v návaznosti na kontrolní zjištění zachycená v protokole o kontrole (§ 15 zákona č. 552/1991 Sb., o státní kontrole) řízení ve věci správního deliktu, nemusí již v tomto řízení provádět další dokazování, pokud v průběhu kontroly shromáždil komplexní poznatky o fungování účastníka, a účastník sám v průběhu správního řízení nijak zásadně nezpochybnil zjištění správního orgánu ani nenavrhl důkazy k prokázání svých tvrzení, jimiž s těmito zjištěními polemizoval.*⁴
4. Nezbytné logické resumé z výše uvedených soudních rozhodnutí je pak následující: Kárná komise nese plnou odpovědnost za zjištění skutkového stavu tak, aby přijaté rozhodnutí bylo ve smyslu § 2 odst. 4 správního řádu *v souladu s veřejným zájmem (na řádném výkonu auditorské profese), a aby odpovídalo okolnostem daného případu.* Opře-li svoji věcnou argumentaci v meritorním rozhodnutí pouze a jen o návrh dozorčí komise (s příloženou zprávou o výsledku kontrolní činnosti),

jeví se tento postup jako **zákoný** vždy tam, kde kárně obviněný neuplatnil žádné relevantní důkazní návrhy, ani nezpochybnil skutková zjištění obsažená v návrhu. Zvolí-li kárně obviněný ke své obhajobě (slovy judikatury) *subtilní „naznačovací“ strategii* omezující se na pouhá formalistická a samoučelná tvrzení, že některé skutečnosti mohly být i jinak (aniž by byly vzneseny jasné a věcné protiargumenty), **nepochybí** kárná komise v žádném ohledu, **upustí-li od dalšího dokazování a ztotožní se s kontrolními závěry.**

Právní hodnocení deliktu „neposkytnutí součinnosti“ auditorem a možné procesní postupy

Kárná komise sleduje mimořádně pozorně veškeré případy, kdy auditor odmítá poskytnout součinnost nezbytnou k provedení kontroly kvality, jak tato vyplývá z § 24 ZoA a Dozorčího řádu KA ČR (DŘ). Akcentuje přitom zejména tu myšlenku, že takové jednání **zásadním způsobem narušuje** zákonem předpokládaný systém kontroly kvality, jehož obcházení těmito formami nespolupráce auditorů nelze akceptovat. Tím spíše pak tato myšlenka nabývá na významu tam, kde je takové provinění opakovaného charakteru.

Kárná komise proto alespoň touto formou zdůrazňuje své právní stanovisko, které vychází z předpokladu, že znemožnění kontroly kvality představuje co do míry závažnosti **stejně flagrantní porušení práva jako vadně či nedostatečné vedení auditorské dokumentace.** Tím je prakticky vyloučeno, aby se v kárné praxi postupovalo způsobem, kdy vyhýbání se kontrole bude relativně bagatelizováno, zatímco auditori, kteří kontrolu umožní a nebudou v ní zcela úspěšní, se vystaví odpovídajícímu kárnému postihu. Tento způsob myšlení kárná komise odmítá, neboť v konečném a **značně absurdním důsledku** nevede k ničemu jinému než k favorizaci jednání těch, jež stávající systém dohledu ignorují (ať již z jakýchkoli pohnutek), oproti těm, kteří jsou schopni jej respektovat jako nedílnou součást profese přispívající ke zvýšení kvality auditorské práce.

Neobstojí přitom argumentace, že aktuální procesní úprava – ať již na úrovni správního řádu či dozorčího řádu – je příliš tvrdá a neskytá auditorům legitimně očekávaný prostor k obraně tam, kde provedení kontroly ve stanoveném termínu **není z objektivních důvodů možné.** V první řadě nutno zdůraznit, že termín kontroly oznamuje dozorčí komise kontrolovanému subjektu nejméně s 30denním předstihem (§ 8 odst. 1 DŘ), což je samo o sobě úprava velmi benevolentní.⁵ Po doručení uvedeného oznámení je auditor oprávněn vznést **do tří dnů v písemné formě námitky proti termínu kontrolní činnosti.** Za relevantní námitku se neuznává pracovní zaneprázdnění, jiné námitky pak musí dostatečně

² Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 08. 2001, sp. zn. 7 A 59/99 – 45.

³ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 12. 2000, sp. zn. 6 A 77/99 – 25.

⁴ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 11. 2011, sp. zn. 5 Af 30/2010.

⁵ Tento závěr platí tím spíše, že v praxi jsou auditori o zamýšlené kontrole informováni zpravidla s více jak 70 denním předstihem. Je proto zcela odstraněn jakýkoli překvapující prvek, termín kontroly je předem znám.

prokazovat skutečnosti svědčící pro změnu termínu plánované kontroly.

Ani nedodržení lhůty k podání námitek proti termínu kontroly nicméně nemusí znamenat ztrátu všech způsobů, jak se dobrat případné ochrany práv. Správní řád upravuje v § 41 institut *navrácení v předešlý stav*, jímž se rozumí prominutí zmeškaný úkon, který je třeba provést nejpozději v určité lhůtě. Úkonem přitom rozumíme právě podání námitek. Žádost o navrácení je přitom třeba poslat **do 15 dnů ode dne, kdy pominula překážka, která podatelé bráníla úkon učinit**. S požádáním je třeba spojit zmeškaný úkon, tj. podat námítka. V případě, že správní orgán zmeškaný úkon promine, doplní řízení tak, jako by byl podán řádně a včas. Prominout lze nicméně zmeškaný úkon pouze a výlučně tehdy, jestliže žadatel prokáže existenci **závažných důvodů, které nastaly bez jeho zavinění a znemožnily mu konkrétní úkon učinit**.

Dalším využitelným institutem (a to za podmínek platných pro *navrácení v předešlý stav*) je *určení neplatnosti doručení* upravené § 24 odst. 2 správního řádu. Uvedené ustanovení umožňuje zvrátit důsledky fikce doručení, neboť uvádí: *Prokáže-li adresát, že si pro dočasnou nepřítomnost nebo z jiného vážného důvodu nemohl bez svého zavinění uloženou písemnost ve stanovené lhůtě vyzvednout, může za podmínky ustanovení § 41 požádat o určení neplatnosti doručení nebo okamžiku, kdy byla písemnost doručena*. Jde o právní vyjádření zásady, že fikce doručení má sloužit především jako **zábrana před neodůvodněnými průtahy** v řízení, tedy typicky tam, kde se adresát přebírá písemností záměrně vyhýbá. Jejím smyslem rozhodně není (a nesmí být) šikana účastníků řízení, na jejichž straně nastaly bez jejich zavinění důvody, které jim objektivně bránily v tom, aby si doručovanou písemnost vyzvedli.

Výše popsané instituty nelze vyloučit z aplikace s odkazem na § 50 ZoA, který právní záležitosti související s uplatněním systému kontroly kvality (§ 24 ZoA) neuvádí mezi výběrem těch ustanovení, pro něž se uplatní postupy normované správním řádem. Je totiž nezbytné soudit, že správní řád najde své použití i pro další činnosti organizované Komorou (typicky pak právě pro kontrolu kvality). Tyto úvahy vychází z logiky § 1 správního řádu upravujícího princip aplikační subsidiarity i článku 2 odst. 3 Ústavy České republiky, dle kterého *lze veřejnou moc vykonávat jen v případech, mezích a způsoby, které stanoví zákon*. Zákon vylučující použití správního řádu proto musí (v návaznosti na uvedenou ústavní maximu) obsahovat vlastní úpravu procesního postupu orgánů veřejné správy vykonávajících veřejnou moc, a nikoliv pouze postup podle správního řádu bez náhrady vyloučit, aniž by sám měl adekvátní úpravu. Platí tedy, že pokud zákon o auditorech v § 50 stanoví, že se správní řád použije

jen selektivně na vybraná a výslovně vyjmenovaná ustanovení zákona, nelze z uvedeného mylně usuzovat, že pro jiná ustanovení je jeho aplikace vyloučena. Z § 1 odst. 2 správního řádu totiž vyplývá jeho aplikační způsobilost všude tam, kde **zvláštní zákon nestanoví jiný postup**.⁶ Představa jakési právní „šedé zóny“ je v právním státě nepřipustná. Tento závěr konečně vyplývá i z judikatury Ústavního soudu, který uvedl, že *podle § 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod se každý může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu. Uvedené ustanovení Listiny vyžaduje tudíž pro všechny případy rozhodování o právech stanovený postup, čili procesní úpravu, garantující rovnost a vyloučení libovůle*.⁷

Závěrem nutno dodat, že výše uvedené instituty správního práva umožňují dosažení ochrany práv a elementární procesní spravedlnosti **pouze tam, kde jsou dány objektivní překážky na straně účastníka řízení**. Jakákoli snaha o jejich využití za účelem obstrukce zákonných povinností bude bezpochyby neúspěšná.

K systematickému výkladu § 24 odst. 10 zákona o auditorech

K velmi často reflektovaným tématům v praxi kárné komise náleží také interpretace § 24 odst. 10 ZoA, v němž se uvádí: *Neodstraní-li auditor v doporučené lhůtě nedostatky uvedené ve zprávě o kontrole kvality, zahájí Komora kárné řízení podle § 25*.

Citované ustanovení je kárně obviněnými auditory opakovaně mylně interpretováno tím způsobem, že teprve po uplynutí doporučené lhůty ke zjednáání nápravy přichází v úvahu aplikační využití § 25, resp. § 26 ZoA, tj. zahájení a vedení správního (kárného) řízení. Nutno uznat, že pouhý jazykový výklad uvedené normy tomuto závěru zdánlivě svědčí, systematická zákona je nicméně odlišná a zřetelně z ní vyplývá absurdita takto pojatého způsobu interpretace citovaného ustanovení. K podpoře tohoto názoru Komise využívá i argumenty formulované rozhodovací praxí odvolacího orgánu, tj. Rady pro veřejný dohled nad auditem, která se k uvedenému vyjádřila následovně: *Rada podotýká, že ustanovení § 24 odst. 10 zákona*

⁶ VEDRAL, J.: *Správní řád. Komentář*, s. 54.

⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 07. 07. 1996, sp. zn. III. ÚS 226/95.

o auditorech dle jejího přesvědčení rozhodně nelze vnímat tak, že by snad konání kárného řízení bylo podmíněno tím, že případná nezákonnost v činnosti statutárního auditora bude přetrvávat i po uplynutí tzv. doporučené lhůty. Pro takový závěr rozhodně nesvědčí žádné z ustanovení části první hlavy III zákona o auditorech a bylo by jistě nerozumné až absurdní favorizovat pochybení zjištěná při kontrole kvality před třeba i stejnými pochybeními, jež vyšla najevo jiným způsobem.⁸

Uvedené rozhodnutí Rady představuje učebnicovou ukázkou **systematické interpretace**, která není omezena na pouhé jazykové znění právní normy, ale vždy ji posuzuje i v kontextu jiných ustanovení zákona či právního řádu. V souvislosti s řešenou problematikou je pak velmi správně zdůrazněno, že nepřichází v úvahu rozdíl mezi posuzováním pochybení zjištěných kontrolou kvality organizované Komorou a pochybení, o nichž se kárná komise dozví na základě externích či interních podnětů. Nezbytvá totiž než zdůraznit, že v obou případech musí být přístup ke kárně obviněným stejný (rovný). Nelze proto akceptovat, aby nedostatky zjištěné kontrolou kvality mohly být bez jakékoli sankce napraveny v doporučené lhůtě, kdežto tatáž pochybení zjištěná jinak (podanou stížností) byla bezprostředním a okamžitým důvodem k zahájení kárného řízení. Takový postup by byl nejen nezákonný, ale též nespravedlivý.

Nikoli na okraj uvedené interpretace pak kárná komise považuje za nezbytné zmínit alespoň dva (zcela klíčové) judikáty, které zřetelně vyvrací jakékoli pochyby o použitelnosti výše uvedeného výkladu. Předně Ústavní soud jednoznačně uvedl, že *Ústava akceptuje a respektuje princip legality jako součást celkové koncepce právního státu, neváže však pozitivní právo jen na formální legalitu, ale výklad a použití právních norem podřizuje jejich obsahově materiálnímu smyslu.*⁹ Nejvyšší správní soud pak k otázce způsobu interpretace právních předpisů správními orgány judikoval následující: *Interpretace předpokládá učinit různé druhy výkladu, jež v daném případě přicházejí v úvahu (jazykový, historický, autentický, systematický, teleologický) a následný výběr toho (těch), které rozhodující orgán považuje pro danou věc za nejvhodnější. Je tedy nejen v pravomoci, ale je dokonce povinností správního orgánu zvážit využití jiného výkladu než doslovného jazykového. Dojde-li pak rozhodující orgán na základě různých výkladových metod k odlišným závěrům, je třeba aplikovat takový výklad, který vedle samotného znění předpisu zohledňuje rovněž širší souvislosti jeho přijetí, zejména pak jeho účel.*¹⁰

K výkladu § 25 odst. 3 ZoA u jednočlenných právnických osob (otázka dvojí sankce)

Již téměř evergreenem je v praxi kárné komise otázka sankcionování právnických osob, zvláště pak těch, v nichž je auditor – fyzická osoba jediným společníkem a jednatelem zároveň (tzv. jednočlenné společnosti).

Zákon o auditorech v § 25 odst. 3 stanoví, že *je-li ukládáno kárné opatření za jednání, které bylo učiněno jménem auditorské společnosti nebo v souvislosti s její činností, lze současně uložit opatření též této auditorské společnosti, která je v těchto případech účastníkem kárného řízení. Prokáže-li auditorská společnost, že nemohla ani při vynaložení veškeré péče zabránit statutárnímu auditorovi v jednání, jež bylo kárně postiženo, opatření se jí neuloží.*

Je tedy patrné, že právnícká osoba dle aktuálně platné právní úpravy (1) nese odpovědnost za jednání auditora, které bylo učiněno jejím jménem, přičemž (2) se této odpovědnosti zprostí tehdy, jestliže unese důkazní břemeno o tom, že statutárnímu auditorovi ani při veškeré péči **nemohla v jeho jednání zabránit**. Z uvedeného logicky vyplývá, že v případě jednočlenných právnických osob bude zpravidla docházet k situacím, kdy je účastníkem kárného řízení auditor – fyzická osoba a zároveň auditorská společnost s jediným společníkem, kterým nicméně není nikdo jiný než již kárně stíhaný auditor. Nebude-li tento auditor obvinění zproštěn, je zcela irelevantní úvaha, že by právnícká osoba vyvázla bez sankce, neboť unesení důkazního břemena v této chvíli již **není možné**. Fakticky si totiž nelze představit, jak by tatáž fyzická osoba jednou v postavení auditora jednala protiprávně (byla uznána vinnou v kárném řízení) a na straně druhé z pozice jednatele či jediného společníka auditorské společnosti vůči sobě samé vynaložila veškerou péči tak, aby zabránila jednání, za které byla kárnou komisí postižena.

S ohledem na uvedené kárně obvinění auditorů často argumentují zásadou *základu dvojího sankcionování*, neboť vycházejí z přesvědčení, že s ohledem na **faktický stav** bude případnou sankcí postižena jedna a táž osoba. Uvedená argumentace nicméně neobstojí. Kárná komise ve svých rozhodnutích opakovaně zdůrazňuje, že za současného právního stavu nezbytvá, než udílet sankci i v těchto případech. Z pohledu práva jde totiž vždy o **dva rozdílné subjekty**. Zcela jednoduše řečeno: auditor – fyzická osoba je jedním subjektem práva, auditorská společnost – právnícká osoba pak dalším subjektem práva, a to bez ohledu na skutečnost, že je v ní jediným společníkem kárným opatřením již postižený auditor. Tato okolnost je z formálněprávního pohledu *irelevantní*. KK si je nicméně velmi dobře vědoma jisté tvrdosti práva v těchto případech, a proto se jí snaží čelit **pečlivou rozvahou udílených sankcí**. Bez ohledu na skutečnost, že se jedná o dva rozdílné subjekty, je totiž případnou peněžitou sankcí udělenou oběma zatěžován jeden a týž rozpočet. Realita života se zde s právním formalismem evidentně míjí. **Tato skutečnost musí být nicméně zohledněna v legislativní praxi, nikoli svévolně obcházena ve správním řízení**. Smyslem a cílem správního řízení je rozhodovat předvídatelně, tj. „o stejném stejně, o různém různě“. Za těchto okolností má správní orgán

⁸ Rozhodnutí Rady pro veřejný dohled nad auditem ze dne 04. 07. 2012, č. j. RVDA – 110/2012 ze dne 04. 07. 2012.

⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 21. 12. 1993, sp. zn. Pl. ÚS 19/93.

¹⁰ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 09. 05. 2007, sp. zn. 3 Ads 50/2006 – 29.

jen velmi omezený manévrovací prostor, neboť dost dobře nelze akceptovat takový postup, kdy druh či výše ukládaných sankcí bude významně ovlivňována nikoli jen samotnou mírou zavinění, ale též personálním složením té které auditorské společnosti. Zde více než jinde platí *lex dura, sed lex* (tvrdý zákon, ale zákon).

Řádné odvolání, institut autoremedury a procesní pravidla jeho užití

Dalším, velmi často reflektovaným okruhem v činnosti kárné komise je problematika řádně sepsaného odvolání, případně (úžeji) správného a účelného **využitého institutu autoremedury**. V souvislosti s prvním bodem Komise zejména upozorňuje na případná rizika tzv. blanketního odvolání, tzn. podání bez faktického obsahu s poznámkou, že bude doplněno později. Takto koncipované odvolání zdánlivě vypadá jako vhodný procesní prostředek k formálnímu dodržení lhůty, níže nicméně uvidíme, že je ve správním řízení prakticky cizorodým prvkem a k zajištění práv účastníka se zásadně nehodí.

V praxi kárné komise se objevil případ, v němž právní zástupce kárně obviněného napadl rozhodnutí Komise podáním označeným jako blanketní odvolání (podáno v 15denní odvolací lhůtě), v němž výslovně uvedl, že je doplní až po návratu z dovolené. Po výzvě kárné komise tak také učinil, ovšem již po skončení řádné odvolací lhůty. Za těchto okolností byla Komise postavena před právně poměrně zajímavou situací, kdy musela určit právní povahu obou podání. Po posouzení prvního podání dospěla KK k závěru, že již toto splňuje bez dalšího alespoň minimální nároky předepsané správním řádem (§ 82), a proto je možné je **bez dalšího doplnění považovat za způsobilé odvolání proti prvostupňovému rozhodnutí Komise ve věci samé**. S ohledem na uvedené zbývalo Komisi vyřešit, jaký právní charakter má tzv. doplnění blanketního odvolání zasláné již po uplynutí odvolací lhůty a odvolatelem považované za řádné doplnění původního blanketu. V tomto ohledu využila KK dostupnou komentářovou literaturu a opřela svůj názor o následující stanovisko: *Případné doplnění odvolání po uplynutí odvolací lhůty by už bylo třeba pokládat jen za vyjádření odvolatele v průběhu odvolacího řízení, kterým by se měl správní orgán zabývat, už se s ním ale nebude nakládat podle § 86 odst. 2, tzn. nebude se předkládat k vyjádření ostatním účastníkům řízení. (...) Taková vyjádření ostatně může odvolatel činit na základě § 36 ve spojení s § 93 odst. 1, a to vůči správnímu orgánu, u kterého odvolací řízení probíhá, tzn. do předání spisu podle § 88 odst. 1 u správního orgánu 1. stupně, poté u orgánu odvolacího. Stejným způsobem by bylo třeba přistupovat k případům, kdy odvolatel podá blanketní odvolání a v něm uvede, že ho doplní ve lhůtě, kterou si sám určí. Takové prohlášení účastníka nemá žádný význam, neboť lhůtu*

*k doplnění neúplného podání určuje správní orgán, nikoliv účastník.*¹¹

Z uvedeného tedy vyplývá jednoznačný závěr, že podání blanketního odvolání je možné, nicméně jeho **doplnění musí být vždy provedeno v 15 denní odvolací lhůtě**. Jedině tak se bude jednat stále o odvolání, byť činěné vůči správnímu orgánu v jednotlivých dílčích, postupných krocích. Zašle-li však odvolatel doplnění blanketního odvolání po uplynutí odvolací lhůty, nezbude, než jeho podání posoudit pouze jako vyjádření k odvolání, nikoli však jako odvolání samotné. Je proto zřejmé, že blanketní odvolání podané v poslední den lhůty není způsobilým nástrojem k jejímu faktickému prodloužení tím, že si účastník řízení z vlastní vůle vymíní jeho doplnění ve zcela nahodilé, z povahy věci jaksi následné lhůtě. Uvedený závěr je přitom podstatný i s ohledem na právně teoretický význam odvolací lhůty, neboť právní úprava jistě **ne míří k prosazení možnosti jejího svévolného prodloužení** a tím k odkládání rozhodnutí odvolací instance, resp. právní moci rozhodnutí ve věci samé.

Ohledně druhého bodu této části, tj. institutu autoremedury, kárná komise důsledně doporučuje věnovat dostatečně pozornost textu zákona (§ 87 správního řádu), který uvádí: *Správní orgán, který napadené rozhodnutí vydal, je může zrušit nebo změnit, pokud tím plně vyhoví odvolání a jestliže tím nemůže být způsobena újma žádnému z účastníků, ledaže s tím všichni, kterých se to týká, vyslovili souhlas. Proti tomuto rozhodnutí lze podat odvolání.*

Z uvedeného vyplývá, že je kárná komise při posuzování odvolání vždy vázána návrhem odvolatele, a není-li tento výslovně uveden, uplatní se pravidlo obsažené v § 82 odst. 2 správního řádu, tedy že se odvolatel domáhá zrušení celého rozhodnutí. Je proto vyloučené, aby kárná komise (být by takový postup považovala za přijatelný) kupříkladu snížila uloženou pokutu, jestliže kárně obviněný žádá zrušení rozhodnutí. Obdobnou situací bude případ, kdy odvolatel sice žádá změnu (snížení) uložené pokuty, znemožní však Komisi správní uvážení tím, že v odvolání **přímo uvede částku, kterou by považoval za přijatelnou**

¹¹ VEDRAL, J.: *Správní řád. Komentář*, s. 721 – 722.

na pomoc auditorům

finanční sankci. Pokud se s tímto závěrem Komise neztotožní, byť by jinak byla ochotna pokutu snížit, nepřichází již autoremedura v úvahu, neboť nebude naplněna podmínka úplného vyhovění odvolateli.

Komise proto v těchto souvislostech apeluje na kárně obviněné, aby vždy dobře vážili své procesní postavení, tíhu všech argumentů pro i proti a na základě takto provedené analýzy formulovali případný odvolací návrh na postup dle § 87 a násl. správního řádu. Neučiní-li tak, nezbude Komisi, než věc postoupit k dalšímu řízení odvolacímu orgánu, tj. Radě pro veřejný dohled nad auditem.

Závěr

Cílem tohoto článku bylo seznámit auditory s vybranými okruhy problematiky, které se v činnosti kárné komise ukazují jako problémové, případně aplikačně sporné. Komisi, která víceméně plní funkci *kvazisoudní instance*, nezbývá, než ve své činnosti důsledně dodržovat

veškeré procesní normy tak, aby (1) zajistila rovnost v postavení všech účastníků kárného řízení, (2) vypořádala veškeré předložené připomínky a námítky a konečně (3) přijala takové rozhodnutí, které bude *spravedlivé i způsobilé obstát* při případném přezkumu co do zákonnosti a věcné správnosti. Je vždy věcí osobní odpovědnosti každého kárně obviněného, jakým způsobem ke kárnému procesu přistoupí a na čem založí svoji obhajobu. V žádném případě by se však neměl nechat unést klamem, že se jedná o záležitost bagatelní, nevýznamnou. Smyslem práce kárné komise není prvoplánově trestat, ale zejména vést auditory k pochopení toho, co je v jejich práci nedostatečné a jaký způsobem se dobrat k nápravě. Bude-li této snaze ze strany kárně obviněných dopřána dostatečná pozornost, je však žel již mimo působnost Komise i její vliv.

JUDr. Milan Cigánek

tajemník Kárné komise KA ČR

Co najdete v e-příloze č. 6/2013

Přístup k e-příloze Auditor

E-příloha Auditor vychází souběžně s tištěným časopisem Auditor v elektronické podobě. Pro auditory je ke stažení v uzavřené části webových stránek Komory auditorů www.kacr.cz, kam se lze dostat pod přihlašovací jménem a heslem. Pokud někdo své heslo nezná, nebo ho zapomněl, může si ho vyžádat u Kateřiny Sikorové, e-mail: sikorova@kacr.cz.

Auditoři také mohou požádat o zaslání e-přílohy e-mailem na: kolouchova@kacr.cz. Předplatitelům je e-příloha zaslána e-mailem.

Právo

- Požadavky na insolvenční správce se zpřísní, schválila Sněmovna
- Postoupení pohledávek v režimu nového občanského zákoníku
- Cenné papíry v novém občanském zákoníku – flexibilní režim
- Oprava DPH u pohledávek za dlužníky v insolvenčním řízení
- Nesplacená pohledávka a oddlužení
- K zákonu o trestní odpovědnosti právnických osob

Zaznamenali jsme

- Finanční detektivové nastupují
- Průzkum: Čtvrtina Čechů přiznává manipulaci finančních výsledků
- I etické chování organizace lze auditovat
- Některým stranám opět hrozí pozastavení činnosti nebo zrušení
- 10 největších hříchů auditora obchodní společnosti
- Datové schránky: Je při podání prostřednictvím datové schránky nutný zaručený elektronický podpis? Kdy je datová zpráva doručena?

-Vel-

